

Az átalakítások szünetében arra is futotta az iskola erejéből, hogy a korábbi udvari bőszi emlékművet felújítsa. Igazolása az évszám: 1989.

dr. Jung Sándor,
kerületi tisztiorvos,
tb. főorvos foglalta el.

1925/26.

Három tanterv szerint folyt a tanévben a tanítás. Az I. és a II. osztályban az új (a reál) szerint; az V. és VI. o.-ban a reálgimnáziumra való átmenet céljából módosított régi, míg a III., IV., VII. és VIII. osztályokban a teljesen régi tanterv alapján.

1925/26.

A történelmi tanulmányokból is ismert korona-pengő váltást megelőző infláció fokozódott. Immár nyolc számjegyű pénzekről van szó. Így értelmezendők az alábbi adatok: az iskola tanulói jótékonyági gyűjtéséből a Segítő-Egyesület számára 11.295.200 korona jutott.

1925/26.

Erősödik a cserkészmozgalom vidéken is. Ennek egyik apostola a gimnázium tanára, vitéz dr. Máriaföldy Márton, aki a Magyar Cserkészszövetség V. kerületének ügyvezető elnöke. Előadásokat tartott a Csongrád megyei

vitézek
összejövételén;
a Csillagbörtönben;
a katonák
közművelődési
körében; a Mária
Kongregációk
országos
kongresszusán
(itt a témája
a kongregációk
konföderációja volt);
cserkészavató
beszédet mondott
Makón,
Gyulán,
Hódmezővásár-
helyen.

1925/26.

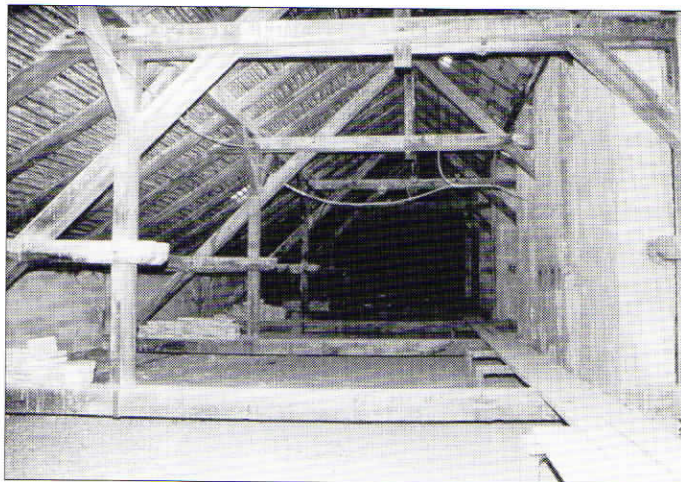
A gimnázium
Széchenyi
önképzőköre
– a létszámban
megrokkant iskola
történetében –
először tűzött ki
pályatételeket.

Ezek:

1. Miért
tarthatatlan
a trianoni béke?
2. Irredenta
költszetünk
nemzetébresztő
hatása (mellesleg
erre pályamű nem
érkezett)
3. Történelmi
novella.

1926/27.

Újra lett tanárképzés
a gimnáziumban.
A szegedi magyar
királyi középiskolai
tanárképző intézet
elnöke hat
tanárjelöltet
osztott be, akik
a II. félévben már
gyakorlati tanítást is
végeztek.

Az 1997-es tetőtér-átalakítás részlete

ra, szemléltető eszközökre, testnevelési fogyóeszközökre. A vilany- és a gázszámla 751 166,- Ft-ot tett ki.⁸⁶

1985/86-ról szólva az igazgató a következőket mondta: „Nem panaszkodhatunk, ellátmányunk elég volt a szintentartás mellett a modern szemléltető eszközök beszerzésére. Szembeötlő azonban a karbantartási költségek emelkedése, valamint az energiafelhasználás magas összege.”⁸⁷ Ezért a társadalmi munkának, amelyet – találóan – költségvetést kímélő munkának neveztek nagy szerepe maradt. A Bördíszmű Ktsz sportlabdák javítását végezte, a Démász 6 db lámpát cserélt – munkagéppel felvonulva – a sportpályán, a szülők két tanterem festését végezték el.⁸⁸ A felsorolás a következő tanévvel is folytatható: a Szeol, a Dégáz, a Spartacus, az Építő Szövetkezet sportolókat szállított, a Szegedi Kendergyár mászóköteleket és kézilabdakapu-hálót adott.⁸⁹ Kezdték nyilvántartani a számítógépeket is, a számítástechnikai oktatás adatait, ezek a statisztikai jelentésekben a „számítógépek és perifériák adatai” címszó alatt szerepeltek. (l.: forrás, az 1986/87-es, illetve a növekedés összevetéséhez az 1987/88-ast).

Hogy a korábbi éveknél mennyivel csendesebbek az évek, azt jól bizonyítja – például –, hogy 1987/88-ban mit tartottak további fontos feladatnak: „1. Az iskola folyamatos karbantartása, festése, tatarozása; 2. Érintésvédelmi ellenőrzések, elektromos biztonságtechnikai vizsgálatok elvégzése; 3. Az elhasználódott eszközök folyamatos cseréje; 4. A szertárak felülvizsgálata, a korszerűtlen és régi eszközök selejtezése; 5. A világítás korszerűsítése ...”⁹⁰ és így tovább.

A helyzet a 90-es években sem változott. A helyiségek statisztikai jelentésében állandósult a 25 osztályterem, a 2 egyéb célú terem, a 2 tornaterem, az 1 előadóterem, a csoportos foglalko-

Az 1997-es cserepezés

zásra kialakított 2 kisterem, a 2 nem nyelvi, a 3 nyelvi laboratórium, az 1 rajzterem és a 2 könyvtárhelyiség. Az apróbb változások az első emelet rajzát figyelve jól követhetők (1. E2 1994): a 46., 47. sz. szertár, illetve nyelvi labor helyén van ma a gazdasági iroda és egy osztályterem; a hosszabbik szárny parányi volt gondnoki szobája, ma tanári dohányzó.

A padlásteret mentesítették – az igen nagy súlyúra összegyűlt – a galambtrágyától, az egész épületet eresz- és levezetőcsatornázták a régi helyett (1991/92), kijavították a rendkívül hézagossá vált nyílászárókat (1992/93), felújították a női WC-ket a rövid szárnyakon (1995/96).

Az iskolai beszerzések a megújulást szolgálták. 1994-ben ezek közül a legjelentősebb a 100 db tanulószék és a 100 db tanulóasztal, a házi telefonközpont beszerzése, illetve felszerelése. 1995-ben 56 db rajzasztal, székekkel (a rajzterembe): rendkívül modernnek, praktikusnak, 55 szék az ebédlőbe, 85 szék a tanulóknak, 60 db laborszék, 5 számítógépasztal jeleztek a megújulást. 1996. nyarán a WC-kel egy időben az egész vízvezetékrendszert felújították, csakúgy, mint a tornaterem parkettáját. Eközben lett az iskolának faxa, a tanárban, az irodában, a gazdasági irodában számítógépek segítik a tanítást, az ügyintézkést. Ezeket folyamatosan vásárolták (vásárolják). Az említett helyiségeken kívül – természetesen – a legtöbb a számítógép, az oktatást szolgálja, helyük a nyelvi laborokban lett (és lesz).

Emléktábla örökítette meg az iskola névadóját, Klauzál Gábort, a bejárati ajtó utáni lépcsőház falán. (1993.)

2.2.1. Az átalakítások kora: 1997. június 23-tól.

E sorok 1997. októberében íródtak. Az újabb átalakítások egy része ekkorra már befejeződött, egy része pedig – feltehetően

1926/27.

Tizenötlet több
– immár 464
– a tanulók száma, sőt
több jelentkezőt el
kellett utasítani
helyhiány miatt.
Az első osztály ismét
párhuzamosan
indult,
de a másodikat
összevonták,
így 70-es (!)
létszám
jött létre.

1926/27.

Az év folyamán
három tragédiát élt át
a tanulóifjúság.
Otruba István (IV. o.)
és Hódi Gyula
(VIII. o.) hosszas
szenvedés után halt
meg. Hódi halála a
Mária Kongregációt is
megrázta,
hisz ő volt a
kongregáció
asszisztense.
Kertész József
pedig
– az iskolai év
befejeztével
– fürdőzés közben
a Tiszába fulladt.

1926/27.

Stabilizálódott
a pénz, a pengő.
A diákok a tanév
folyamán
632 p 65 f-t gyűjtöttek
emberbaráti
és kegyeletes célokra.
Azonban
a korábbi
alapítványok
tökéje jelentéktelenre
csökkent,
így díjazottak nem
voltak.

1926/27.

**A Széchenyi
Önképzőkör 11
rendes és két
díszgyűlést tartott.
Emlékeztek Vajda
Jánosra, születésének
századik
évfordulóján,
valamint a vértanú
költő-, író,
Gyóni Gézára.**

1926/27.

**A háború előtti
gimnáziumi életet
idézte, hogy (újból)
megalakult
az ifjúsági zenekar.
Kétszer fel is lépett:
a Vajda János
emlékünnepeken
és március 15-én.
Mindkétszer
klasszikus darabokat
(is) játszottak.**

1926/27.

**Az iskolai 183. sz.
Kinizsi
cserkészcsapat
taglétszáma 75.
Két rajra és – azon
belül – öt órsre
oszlak. A csapat részt
vett a Nemzeti
Nagytáborban.
Jól gazdálkodott,
évi egyenlege
+ 200 pengő volt.**

1926/27.

**Az Árpád Sportkör
tagjai kerületi
versenyeken vettek
részt: az atléták 30-
an, a tornászok 15-
en, az úszók 30-an.
24-en indultak
az országos KISOSZ
atlétikai versenyen is.**

– a könyv megjelenésekor már mint kész, látható lesz.

Az 1997. naptári év nyarán a gyakorlati műhelyek építésének „hőskorszakát” idéző átalakítási munkálatok kezdődtek. Szögi László építész, tervező „megálmodta”, vetette papírra az alagsor rendezési tervét, amelynek lényegét már értintette e fejezet. A korábbi „egyéb” funkciójú helyiségekből tantermek születtek: a hosszabb szárnyon végig, a rövidebb szárnyon meghagyva a műhelyt, illetve a régi kazánház helyiségét műhely céllal. A kivitelező Délépítő Rt. (Szeged) kivitelezte azt, kibővítve a villanyhálózat és az alaptűtési vezetékrendszer beépítésével. Remek munkát végeztek! A tanulóifjúság örömmel állapíthatta meg, hogy az alagsor vált a legvilágosabb, a legesztétikusabb részévé az öreg épületnek.

Ezzel egy időben a Délszak '96 Kft. kivitelezésében megújult a tetőtér. Új cserépleveleket rögzítettek, fóliaalátéttel, új cserepekkel cserélték fel a régit, és felújították a villámvédelmet is. A felújításra kapott 45 millió forintból maradt annyi, hogy az elavult gázkazánok helyébe három új kerüljön a tetőtérbe. (Alaprajza, metszete a 3. E rajzon.)

A külső tatarozásra 1998. tavaszától kerül sor. A tetőtér hasznosítására vannak elképzelések: zsbongó, tanuló pihenő, könyvtár, szertár stb., de ez már a jövő (feltehetően a közeljövő) tervezése, kivitelezése.

Remélhető, hogy az „öreg” klauzalisták, radnótisták nemcsak az alma matert vallják magukénak, hanem a n o v a matert is.

Idézetek, jelzetek

1. Vö. „A kezdet” 4. jelzete
2. Évkönyv 1998/99.
3. Szegedi Napló, 1902. február 19.
4. Uo.
5. Évkönyv 1902/03.
6. Évkönyv 1915/16.
7. Évkönyv 1916/17.
8. Évkönyv 1924/25.
9. Évkönyv 1925/26.
10. A Radnóti Miklós Gimnázium Irattárából irat. (A továbbiakban: I./116/1998. Jelentés az 1988/89-es tanév indításának tapasztalatairól.
11. I.: 52/1989. Épület-felhasználásra javaslat
12. Évkönyv 1903/04.
13. Uo.
14. Uo.
15. Uo.
16. Uo.
17. V. K. M. 48996/1906. min.sz. (közli: Évkönyv 1906/07.)
18. Évkönyv 1907/08.
19. V. K. M. 53194/1908. min.sz. (közli: Évkönyv 1908/09.)
20. Évkönyv 1909/10.
21. V. K. M. 13883/1913. IV. 22. min.sz. (közli: Évkönyv 1912/13.)
22. Évkönyv 1912/13.
23. Évkönyv 1917/18.
24. Évkönyv 1918/19.
25. Délmagyarország, 1919. szeptember 2.
26. Évkönyv 1920/21.
27. Uo.
28. Délmagyarország, 1931. március 13.
29. Évkönyv 1931/32.
30. V. K. M. 34601/1933. V.a 1.sz. (közli: Évkönyv 1933/34.)
31. Délmagyarország, 1934. május 27.
32. Évkönyv 1934/35.
33. Az adatok az idézett évek évkönyveiből valók
34. V. K. M. 75965/1941.V.1.sz. (közli: Évkönyv 1942/43.)
35. Évkönyv 1942/43.
36. Évkönyv 1943/44.
37. Évkönyv 1945/46.
38. Évkönyv 1946/47.
39. Évkönyv 1948/49.
40. I.: 1951/52. irattári jelzet nélkül (a továbbiakban: j.n.)
41. I.: 1952/53. j.n. (1952. szeptember 18.)
42. I.: 1952/53. j.n. (1953. június)
43. I.: 1953/54. j.n.
44. I.: 1954/55. j.n.
45. A Csongrád megyei I.sz. Levéltár, Szeged levéltári tájékoztatója a XXVI. 54. fonds.-ról, 1972. július 11-én. 3 oldalas (kézirat)
46. I.: j.n. (1953. április 10.)
47. I.: j.n. (1959. február 14.)
48. A felsorolás a gimnázium Jubileumi évkönyvéből (1973) való
49. Uo.

1928. január 15.

**Beteg lett
dr. Lippay György
tankerületi
főigazgató. Helyére
a V. K. M.
a gimnázium
igazgatóját,
dr. Kaufmann
Györgyöt tette, aki
viszont e naptól
az iskolavezetést
dr. Korber Ernő
Károlyra, az eddigi
igazgatóhelyettesre
bizta.**

1927/28.

**Az osztályok
túlzsúfoltak. Ismét
nőtt az intézet
létszáma 31-gyel, így
a párhuzamos első és
az egy nyolcadik
osztály kivételével
valamennyi túlnépes.**

1927/28.

**A tanulók egészségi
állapota romlott.
Az alsóbb
osztályokban nagy
volt a hosszabb ideig
tartó járványos
jellegű betegségi
esetek száma.
Különösen sok
mulasztást
eredményezett a téli
hónapokban
járványszerűen
fellépő fültőmirigy-
daganat.**

1927/28.

**Az iratkozásnál
súlyos fegyelmi
vétség történt.
Az egyik tanuló
az általa hamisított
bizonyítvánnyal**

**iratkozott be
a VII. osztályba.
A család csakhamar
kiderült. A V. K. M.
e miatt kizárta Szeged
közéiskoláiból és
büntető eljárás folyt
ellene.**

1927/28.

**Ebben az iskolai
évben 3 szülői
értekezlet volt,
amelyeken a tanárok
a következő témákról
szóltak: 1. Az iskolai
és a családi nevelés;
2. A tanulmányi
eredmény fokozása;
3. A túlterhelés
kérdései**

1927/28.

**Az iskola modern
nyelveket tanító
tanárai úgy
döntöttek, hogy
bevezetik a gramofonos
(ekkor: gramofon)
tanítást. E célból
Londonból rendeltek
készüléket, lemezeket
és a hozzá tartozó
francia és olasz
kézikönyveket.
Kidolgozták az azzal
való tanítás
módszerét is.**

1927/28.

**Dr. Lobmayer Géza,
egyetemi magántanár,
sebész főorvos
jutalomdíjat tűzött ki
azon tanuló részére,
aki a legnemesebben
érez, és
előreláthatóan a haza
fenkölt gondolkodású
férfia lesz. A szegedi
tankerületi
igazgatóság**

50. I.: 87/1962.

51. I.: j.n. (programjegyzőkönyv, 1963. január 15.)

52. I.: 25-9/1963.

53. Az ÉVITERV É.M. Szerelőipari Tervező Vállalat 3125.sz. irata

54. I.: 38-1/1965. (iskolai gépnylívtartás)

55. I.: 1965/66. j.n. (év eleji statisztikai jelentés)

56. I.: 20-9/1966. (évi beszámolójelentés)

57. Uo.

58. I.: 124/1967. (levél a művelődésügyi osztálynak)

59. Szeged MJV V.B. igazgatási osztály 359/1967. sz.

60. I.: 46-6/1968 (Köjál-jegyzőkönyv)

61. I.: j.n. (műszaki leírás)

62. Szeged Vám- és Pénzügyőrség 1319/1969. sz.

63. I.: j.n. (levél Szeged MJV T. elnökhelyetteséhez, Pap Gyulához) 1968. aug. 10.

64. 1969/70. j.n. (év végi statisztika)

65. Képző- és Iparművészeti Lektorátus Sz/118/1970. (május 26.)

66. I.: 1972/73. j.n. (év végi statisztika)

67. I.: j.n. (szocialista megállapodás, 1974. május 17.)

68. I.: 1973/74. j.n. (j.kv. az év végi tantestületiről)

69. Szeged MJV T.V.B. építési és közlekedési osztály 9559/1974.sz.

70. I.: 74-3/1975.

71. I.: 1975/76. j.n. (j.kv. az év eleji tantestületiről)

72. I.: j.n. (a társadalmi munkákról jelentés, 1977. január 12.)

73. Szeged MJV T.V.B. I. ker. Hivatala műszaki osztály, 1819-2/1977. Mű. sz.

74. I.: 52-3/1978. (jelentés a belső ellenőrzésről)

75. I.: 1978/79. j.n. (j.kv. a félévi tantestületiről)

76. I.: j.n. (kivitelezési szerződés, 1979. január 9.)

77. I.: 31-12/1979. (levél a művelődésügyi osztálynak)

78. I.: j.n. (jelentés a társadalmi munkákról)

79. I.: j.n. (j.kv. az év eleji tantestületiről)

80. I.: j.n. (év eleji statisztikai jelentés)

81. I.: j.n. (j.kv. az év végi tantestületiről)

82. I.: j.n. (év végi statisztika)

83. I.: 16-1/1981. (az iskola társadalmi munkájának értékelése)

84. I.: j.n. (j.kv. a félévi tantestületiről)

85. I.: 1983/84. j.n. (j.kv. az év végi tantestületiről)

86. I.: 1984/85. j.n. (j.kv. a félévi tantestületiről)

87. I.: 1985/86. j.n. (j.kv. a félévi tantestületiről)

88. I.: 16-2/1985.

89. I.: 16-2/1986.

90. I.: j.n. (j.kv. a munkavédelmi szemlérről, 1987. december 30.)

+ : betoldás, kiemelés, magyarázat tőlem: T.B.

T. B.

A tanítás tartalma

(az oktató-nevelő munka)

Az 1883. (1890). XXX. tc.-ek alapján

A címben megjelölt törvények hatálya 1924-ig terjedt. Az intézet elnevezései:

1. Szegedi Magyar Királyi Állami Főgimnázium
1898/99. tanévtől 1921/22-es tanévig;
2. Szegedi Magyar Királyi Állami Klauzál Gábor Főgimnázium
1922/23-as tanévtől az 1923/24-es tanévig;

Az elnevezésekben a 'szegedi' a helységet jelöli. A 'magyar királyi' a dualizmus Osztrák-Magyar Monarchiájából – a szent korona tanából adódó jogfolytonos, 1867-ben szentesített – Magyar Királyságra utal. Az 'állami' a joghatóságra és a felügyeletre, megkülönböztetés az egyházi (felekezeti) iskoláktól. (Az egyházak száma volt több az I. világháborút megelőző utolsó békeévben. Gimnáziumból a meglévő 195-ből mindössze 57 működött állami jelzővel, ezek egyike volt a szegedi.¹⁾ A 'főgimnázium' két szóból áll: fő+gimnázium.

Gimnázium

„1. Nyolc osztályú középiskola, amelyre a klasszikus nyelvek és a klasszikus műveltség tanítása volt jellemző.”² És „latin eredetű szócsalád, ...gymnasium: egyfajta középiskola ...”³ Továbbá „A XIX–XX. sz.-ban főként német nyelvterületeken és Közép-Európában használatos elnevezés olyan, a legtöbb helyen nyolcosztályos oktatási intézményekre, amelyekben a tanulók elsősorban nyelvi-irodalmi-történelmi (ún. „humán”) tanulmányokkal foglalkoznak, s az intézmény célja a felsőbb, főként egyetemi tanulmányokra való előkészítés.”⁴

Főgimnázium

„Előbb csak a felső négy osztályt magába foglaló, később teljes nyolcosztályú gimnázium, a négyosztályos algimnáziummal ellentétben. A főgimnázium elnevezést az 1934. évi középiskolai törvény törölte el.”⁵

Klauzál Gábor

Az 1922/23. tanévben a V. K. M. 64.408/1922. sz. rendelete alapján az iskola felveszi a Magyar Királyi Állami Klauzál Gábor Főgimnázium nevet.

ilyennek találta Györfffy Boldizsárt, VIII. osztályos tanulót.

1927/28.

Dr. Glatfelder Gyula csanádi megyés püspök több ízben meglátogatta az iskolát. Előbb a húsvéti szent gyónáskor (amikor maga is gyónnatott tanulókat), utóbb pedig elnökölt a VIII. osztály hittan összefoglaló vizsgálatán.

1927/28.

A tanári testület az év végi előzetes osztályozó értekezleten úgy határozott, hogy feljuttja az Ifjúsági Segítő Egyesület. Ennek érdekében felkérte a szülőket, az intézet jó barátait, jó akaróit, hogy minél többen iratkozzanak be tagoknak. Az lett pártoló tag, aki évente 1 P 76 fillért; rendes tag, aki 4 pengőt; alapító tag, aki egyszer (és mindenkorra) 20 P-t fizetett.

1928. december 10.

Az iskola 183. sz. Kinizsi cserkészcsapata e napon ünnepelte Horthy Miklós kormányzó névnapját

a Városi Színházban,
színvonalas
műsorral.

1929. február 23.

Nagy részvét mellett
temették el
Csolnokosi Cholnoky
Károlyt,
a gimnázium
volt tanárát,
aki 1920-ban,
30 évi tanári
müködé után
vonult nyugalomba.
Szívzélhűdésben
halt meg. (L. a tanári
arcképeknél
bővebben!)

1928/29.

Az országos
középiskolai
tanulmányi
versenyen három
tanuló vett részt:
Bugyi Balázs magyar
irodalomból,
Pongrácz Albert
fizikából és
Schwarz Ferenc
mennységtanból.

1928/29.

Ötszáz fölé nőtt
a tanulólétszám. Ezzel
a létszámmal
az intézet elérte
telítettségét. Minden
osztály túlszűfolt lett,
miközben
50-60 tanuló
kellett más iskolába
utasítani helyhiány
miatt.

1928/29.

A magyar-olasz
külvilági kapcsolatok
alakulásának apró
vetülete az intézet

A tárgyalat időszakban két oktatási törvény alapján folyt a tanítás. Az egyik az 1883. évi XXX. törvény, amely kimondta, hogy középiskolák alatt ezen törvényben a gymnasiumok és reáliskolák értendők. „A gymnasium e feladatot a minden irányú humanisticus, főleg az ó-classicai tanulmányok segítségével ... oldja meg.”⁶ Mind a gymnasium, mind a reáliskola nyolc osztályú, ugyanannyi évfolyammal...” A másik az 1890. évi XXX.: a középiskolákról és azok tanárainak képezéséről szóló 1883. XXX. tc. módosítása tárgyában. Ennek 1. paragrafusából: „A görög nyelv és irodalom tanulására nem kötelezettek, ha helyette ...” 2. paragrafus a) „a magyar irodalom bővebb megismertetése, kapcsolatban a görög remekírók műveinek ismertetésével magyar fordításban, s a görög irodalom- és művelődéstörténet alapvonalai..., b) a rajz (mérteni és szabadkézi rajzelemekkel) ..., választhatnak” (A 2. paragrafus népszerűbb és egyszerűbb, neve görögpótló irodalom lett.)

A törvények alapján elkészült és bevezetett tanterv a nyolc osztályra 232 heti óraszámot írt elő: az alsó négy évfolyamon 28-28-at, ötödiktől 30-30-at. „A nyolc osztályra jutó 232 óra tantárgyanként így oszlott meg: vallás tan 16, magyar nyelv 30, latin 49, görög 19, történelem 18, földrajz 10, természetrajz 8, természet tan 8, matematika 25, rajzoló geometria 10, filozófia 3, szépírást 2, testgyakorlás 16.”⁹ A tantervi órák betartása kötelező volt (akkor is), a szegedi tankerület ellenőrizte azt, amelyhez a főgimnázium tartozott. 1899-ben új tantervet vezetnek be, de órarendi tervekben csupán annyi a változás, hogy játékdélutánokat kell tartani heti két órában, a szabadban. A korábbi évharmadokat 1903. június 22-től félévekre változtatták. Az első félév végét január 31-ben határozták meg.¹⁰

A törvénypontok meghatározták, hogy kik lehetnek a gimnázium tanulói. 1. Életkor: a 9. életévét betöltött, de 12 évesnél nem idősebb. 2. Hiteles iskolai bizonyítványt tudott felmutatni a népiskola negyedik osztályának elvégzéséről. 3.) Ha ilyen nem volt, felvételi vizsgálatot kellett tennie, amelyen eldöntötték, birtokában van-e a gimnáziumhoz szükséges előismereteknek. A fentiek az elsősökre vonatkoztak. Második osztálytól az egyetlen feltétel a megfelelő előző évi záradék volt: „felsőbb osztályba léphet”. Minden évben külön kellett beiratkozni az intézet által meghatározott időben és helyen. (Erről Szegeden – is – a napi sajtó útján vagy az iskolakapun kifüggesztett hirdetmény útján értesülhettek.) Az iratkozásnál a tanulónak személyesen kellett megjelennie atyja, anyja vagy azok megbízottja kíséretében.

A beírást az egyes osztályokba az igazgatótól nyert felvételi jegy alapján a leendő osztályfőnökök végezték.¹¹

Az osztályozás a maitól eltérő volt. A tantárgyi (előmeneteli) jegyek: 1 = jeles; 2 = jó; 3 = elégséges; 4 = elégtelen. A magatartás (magaviselet) minősítései: 1 = jó; 2 = szabályszerű; 3 = kevésbé szabályszerű; 4 = rossz. Első osztályban szépírást is tanultak. Ezt az alábbiak szerint minősítették: 1 = csinos; 2 = rendes;

3 = elég rendes; 4 = rendetlen. A továbbhaladás majdnem meg-
egyezett a maival. Akiknek nem volt elégtelenjük, felsőbb osz-
tályba léphettek, és ha beiratkoztak, léptek is. Akik egy tárgyból
buktak és magaviseletük jó vagy szabályszerű volt, javítóvizsgát
tehettek. Lényegi különbség a maihoz képest: az egy tárgyból
megbukottak, ha magaviseletük kevésbé szabályszerű vagy
rossz volt, osztályismétlésre kényszerültek. Azon tanulók, akik
két rendes tantárgyból buktak meg, javítóvizsgát engedélyezé-
sért folyamodhattak a szegedi tankerületi királyi főigazgatóság-
hoz.¹²

A szegedi állami főgimnázium 1898/99-es tanévtől évenként
egy-egy évfolyammal bővülve az 1905/06-os évben lett teljes, 8
osztályú. A végzett (osztályozott) 654 tanuló jellemzése, oktatási
körülményeik jellemzése megadja e kor minden jellegzetessé-
gét, és egyúttal az intézet sajátosságait is. Sőt a gimnázium első
érettségije az ez évtől életbe lépett új érettségi vizsgaszabályzat
„bemutatkozása” is. Ezért e tanév részletezése célszerű, más tan-
évekből csak egy-egy mozzanat, hogy az intézet Trianon előtti
képe (viszonylag) teljes legyen.

1. A tanulólétszám beállt 650 körülre. A beírt létszámok
20-30-cal többek, az évenkénti „nem ismétlő” „az osztályt is-
mételni tartozik” csoportból is ugyanennyi. Két, esetleg 3 első
osztályt nyitottak (az 1883. XXX. tc. alapján egy osztályban 60
tanulónál több nem lehetett), másodiktól negyedekig ebből ál-
talában kettő maradt, ötödiktől pedig rendszerint egy. Ha az
eredeti iskolai elképzelés valósult (volna) meg, akkor ez maxi-
málisan 720 fő (4 x 2 osztály x 60 tanuló = 240) lett volna.
Ténylegesen az alábbiak szerint alakult az osztályozott tanulók
száma:

1905/06.	654	1912/13.	674
1906/07.	675	1913/14.	715
1907/08.	648	1914/15.	667
1908/09.	615	1915/16.	677
1909/10.	658	1916/17.	724
1910/11.	633	1917/18.	658
1911/12.	650	1918/19.	nem értékelhető ¹³

A későbbi intézetcsoportok (de különösen a két világhá-
ború közöttiek) gyakorta emlegetnek egy 784-es iskolalétszám-
ot. Ez a beírt létszámot tekintve igaz, de az osztályozottát a
táblázat jelzi. A 784-et még növelni is lehetne, hiszen az I. vilá-
gháború eseményei közismertek. Románia 1916. augusztus 27-én
az antant oldalán belépett a háborúba, és elfoglalta – rövid idő-
re – Erdélyt is. Brassóból, Medgyesről, Csíkszeredáról, Segesvár-
ról, Kolozsvárról... stb. 37 menekült tanulót regisztrált a szegedi
főgimnázium. Ők azonban (decemberben a németek már Bukar-
estet is elfoglalták) 1916. végén hazautaztak, nem osztályozták
őket, mint ahogy a 784 beírt tanulóból 60-at sem.¹⁴

évkönyve,
amely három
értekezést olaszul is
közölt. A bevezetőt
az intézet vezetője,
dr. Korber Ernő
Károly írta,
kinek zárómondata:
„Comprendiamoci
ed amiamoci!”,
azaz: „Értsük meg –
és szeressük
egymást!”

1928/29.

A Klauzál Gábor
Gimnáziumhoz került
Alberto Gianola,
királyi olasz rendes
tanár, aki a szegedi
egyetemen az olasz
nyelv rektora. Heti öt
órban tanította
az olasz nyelvet.

1928/29.

A gimnázium
30 növendéke,
3 tanár vezetésével
iskolai tanulmányi
kiránduláson vett
rész, amely hét (!)
napos volt.
A programban
a Bükk és a Mátra
vidékének
megismerése
szerepelt.

1930. május 25.

A gimnázium
40 (elsőől
hetedikesig)
tanulóval vett részt
Budapesten az
országos középiskolai
dalosversenyen.
Szabadonválasztott
darabjukat (Demény:
Őszi akkordok)
kítettető oklevéllel
minősítették.

„A vizsgálatot tett tanulók közül

	magyar	német	szerb	román	anyanyelvű az
első évben	40	35	4		5
második évben	63	85	9		9
harmadik évben	110	99	6		10
negyedik évben	139	131	13		4
ötödik évben	208	137	31		4
hatodik évben	271	144	29		17 ⁿ¹⁶
ugyanaz egy benépesült évben, 1909/10-ben:	449	133	31		34, továbbá
6 tót (szlovák), 2 horvát, 1 olasz, 1 orosz, 1 bolgár. ¹⁷					

Az ez évi kialakult arány: 2/3 magyar, 1/3 nem magyar anyanyelvű. Bekerülvén a magyar nyelven tanító gimnáziumba, érthetően előbb közel anyanyelvi szinten kellett elsajátítani a magyart, és csak azután kerülhetett sor a tudományra, azaz a szakföldműveltségre, a tantervi követelményi szint elérésére. Az országos nemzetiségi oktatáspolitikában a tolerancia lejártát (ha úgy tetszik az erőszakos magyarosítást) néhány Apponyi-rendelet jelezte. Közülük is kiemelkedett az 1908. évi (október 23.) 10 627 sz., az állami iskolai vallásoktatásról. Ennek lényege, hogy az iskola nyelvtől függetlenül a hittan alapvető elemeit és az imádságokat magyarul is tanítani kellett.¹⁸

4. Tanulók vidékről

A nemzetiségi megelé mellett a szegedi főgimnázium másik sajátossága (amely szintűgy segítette létrejöttét), hogy ott-hont adott a vidéki tanulóknak. Az első nyolcosztályos év 654 növendékéből mindössze 92 a szegedi származású, a többi vidéki. A húszas évek beiskolázói gyakorta síták vissza azokat az éveket, amikor „jó minőségű délvidéki” diákok népesítették be a gimnáziumot. Való igaz: az 1905/06-os (jelzett) tanévben számarányuk meghaladta az 50%-ot, és ez jellemző maradt a világháború végéig. Jellemző maradt a küldött diákok száma alapján kialakítható megyei „rangsor” is. Tehát a 654 főből: Torontál megye 154, Bács-Bodrog 120, Temes 62, Krassó-Szörény 45 (Csongrád megyéé ugyanennyi), Pest 37, Csanád 22, Arad 13 tanulót adott a főgimnáziumnak.¹⁹ Lehetne keresni „leg-” pontokat, helységeket, ahonnan érkeztek. Így nyugat: Fiume (1 fő), kelet: Csík megye (2), dél: Pancsova (1) vagy Orsova (5), észak: Ugocsa (1).²⁰

A vidéki tanulók többsége Szegeden lakott. Vagy konviktu-sokban (internátusokban=kollégiumokban) vagy rokonoknál, vagy magánosoknál. A bejárás veszélyeire a gimnázium igazgatósága évről évre figyelmeztette a szülőket, kiemelve a késés okozta kiesést, az utazás miatti tanulói fáradtságot. A korszak jelentősebb konviktusai: a Gyertyámos községi; a Kossuth utcai; a

épületében – immár honosan – lévő egyetemet, hogy legalább egy termet adjanak vissza a megnövekedett osztálylétszámok miatt. E kérést elutasították. Nem így a Madách utcai polgári iskola, amely megengedte, hogy az ifjúsági könyvtár egyik helyiségükben működjön, így az első osztályt párhuzamosítani lehetett.

1929/30.

A „morbus hungaricusnak” is nevezett tüdőbaj, még mindig az egyik legnagyobb fenyegetettség. Ezt felismerve tüzte napirendjére az iskola az arról szóló szülői értekezletet.

1929/30.

A tanév egyik feladata, pontosabban miniszteri rendelete a magyar ipar pártolása volt. A rendeletnek a tanterület eleget tett, mert nem tűrt meg idegen gyártmányú rajz- és íróeszközt (!).

1930. október 31.

Az intézet történetében először rendeztek takarékosági napot. Előadásokkal

középbirtokosnak, bérlőnek (100–1000 kat. holdnyi birtokkal, illetve bérléssel). A tisztviselőségéből vagy értelmiségi pályáról ment már nyugdíjba 29 szülő. (Összesen 29 foglalkozási kategória tartalmazta a számadatokat. Rangsorban az első a nagybirtokos, nagybérlő – 1000 kat. hold felett-, számuk 7, míg az „utolsó”, az egyéb vagy ismeretlen foglalkozású szülő volt (17-en)²²

A tanulók nyelvismeretét mutatja az alábbi táblázat (658 fő)

6. Az osztályvizsgálatot tett tanulók megszerzés nyelvismeret szerint 23

Tanulók a rendes és pótló vizsgálatok szerint	Az osztályvizsgálatot tett magyar anyanyelvű tanulók közül												Az osztályvizsgálatot tett nem magyar anyanyelvű tanulók közül												Az osztályvizsgálatot tett											
	csak magyarul				csak magyarul és latinul				egyik vagy mindkettőre				csak németül				csak olaszul				csak oroszul				csak egyéb nyelven				nem nyelven is							
	tudott	is tudott	is tudott	is tudott	tudott	is tudott	is tudott	is tudott	tudott	is tudott	is tudott	is tudott	tudott	is tudott	is tudott	is tudott	tudott	is tudott	is tudott	is tudott	tudott	is tudott	is tudott	is tudott	tudott	is tudott	is tudott	is tudott								
I. a)	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15								
I. b)	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15								
II. a)	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15								
II. b)	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15								
III. a)	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15								
III. b)	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15								
IV. a)	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15								
IV. b)	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15								
V. a)	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15								
V. b)	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15								
VI.	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15								
VII.	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15								
VIII.	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15								
Összesen	333	116	82	6	14	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	200								

129

* Egyes magyar anyanyelvű tanuló 1000 lóégen nyelvet is beszélt.

6. A tanárok mindig meghatározói egy-egy intézménynek. A főgimnázium nyitó évében dr. Kárpáti Károly igazgatót két kolléga segítette az oktató-nevelő munkában. A teljes nyolc osztály idejében rögzült a tanterületi szám 23 körüli. Ettől eltérő 1907/08-ban 25 fő; kétszer 24 tanár (a 12. és a 16. évben) és 1916/17-ben 27-en voltak. A korabeli – értelem szerint elfogult – tanárbemutatók, tanárméltatások, nekrológok, kitüntetés körüli biográfiák mindegyikéből az erős tanáregyéniségek képe alakult ki: szaktárgyában otthonosan mozgó, az ismereteket átadni képes, humánus oktató, nevelő, olykor a tudományos életben is jelentőset alkotó. Ha szakját taníthatta, tanította, ha nem, más tárgyat bízták rá: ez a korszakban általános. 1905/06-ban – például – Cholnoky Károly a szabadkézi és a mértani rajz rendes tanára oktattott görögpótlót és matematikát is; Petrovics László rendes tanár szakja, a magyar–latin mellett tanított görögpótló irodalmat és szépírást; vagy Wagner Adolf rendes tanár latin–német szakjai mellett magyar nyelvet és szépírást.

Az intézet személyi állományához nem tartoztak ugyan, de a tantárgyfelosztásban az órarendekben szerepeltek a hitoktatók. Tanévenként annyi volt a számuk, amennyit a tanulók felekezeti hovatartozása megkívánt. Az első teljes nyolc osztályos évben heten. A miertre választ adhat egy év, az 1909/10-es vallás szerinti tanulói statisztikája: a 658 osztályozottból római katolikus vallású 403, ebből latin nyelvű szertartású 397, görög 6; reformá-

1931. május 26.

Az oktatómunka nagy sikerét jelzi az OKTV-ken elért harmadik helyezés, amelyet Nagy Béla VIII. osztályos tanulónak köszönhetnek, fizika szaktárgyból.

1930/31.

Három helyen működik a gimnázium. A Baross Gábor reáliskolában 10 tanteremmel, az anyaépületben – végre, az egyetem által visszaadott – hárommal, a Madách polgári iskolában egyvel. Ez lehetővé tette a létszám növelését, és két újabb párhuzamosítást. A létszám: 622, új osztályok: I. C és III. B.

1930/31.

Az iskola Széchenyi Önképzőköre a tanév folyamán két kiemelkedő ünnepséget rendezett: az aradi vértanúk emlékére, és a márciusi ifjak tiszteletére. Az ének- és zenekar is fellépett mindkét alkalommal.

1930/31.

Újszegeden, a Tanítóképző Intézetben birközversenyt rendeztek. Ezen a Klauzál

reálgimnáziumból
10 tanuló vett részt.
(Délmagyarország,
1931. ápr. 12.)

1931. augusztus 24.

Klebensberg után
a vallás- és
közoktatásügyi
miniszter Ernszt
Sándor, pápai
prelátus lett.

1931. december 15.

Ernszt Sándort
Karafiáth Jenő
váltotta a Vallás- és
Közoktatásügyi
Minisztérium élén
(később: 1937 és 1942
között Budapest
főpolgármestere
lesz).

1932. március 26.

Az iskolai nyári,
(nagy) szünetet
meghosszabbították:
június 15-től
szeptember 9-ig.

1932. május 23.

A kor szellemét
visszaadó téma volt
az évi harmadik
szülői értekezlet
napirendje:
a nemzeti érzések
és a faji
tulajdonságok
nemzetnevelő
értékei.

1931/32.

Remek jösnak
bizonyult
a Délmagyarország
tudósítója, mikor
1931. március 13-án

tus 55, ágostai hitvallású evangélikus 28, görögkeleti 63, unitárius 1, izraelita 108. A görögkeleti szertartás nyelve lehetett – a nemzetiségtől függően – szerb, román. Az ágostai hitvallású evangélikusok mellett „sima” evangélikusok is tanultak (ők általában magyarok). Az unitáriusokat a római katolikusokhoz „csapták”.

A nem kötelezett tárgyi órákat (ma: rendkívüli) részben rendszer, gimnáziumi állományú tanárok, részben külső óraadók tartották. Az egyházi éneket és az ún. műéneket pap vagy kántor (1905/06-ban Hajabács László, belvárosi kántor), a vívást vívómester (jelzett évben Armentani Ede), az egészségtant (a VII–VI–II. osztályokban) az iskolaorvos tanította.

A személyzetet iskolaszolgák tették teljessé. Számuk a világháború záró évéig háromra nőtt. Az irodai munkát az igazgató és a tanárok végezték. A hivatalos foglalkozásukat a tantárgyfelosztás külön feltüntette, például: Homor Ernő, értekezleti jegyző, vagy Lukáts László, a fizikai szertár őre, a Segítő-egyesület pénztárnoka stb.

7. Az érettségi (=érettségi vizsgák)

Az iskolatörténeti jelentőségű *elsőről* készült összefoglaló teljes szövege az alábbi:

„Intézetünkben az első érettségi vizsgát a f. tanév végén tartott meg és pedig az írásbeli május hó 17., 18. és 19-én, a szóbeli pedig június hó 13., 15., 16., 17., 18. és 19-én Platz Bonifác dr. tanker. kir. főigazgató úr elnöklete alatt.

Az írásbeli érettségi vizsgát tételeit a tanker. kir. főigazgató úr tűzte ki és pedig:

1. *Magyarból*: Irodalmi viszonyaink 1822–1844. között. Irodalomtörténeti értekezés. Eredmény: jeles 18, jó 15, elégséges 10.

2. *Latin nyelvből*: Cyri mors (30 sor ford.) Eredmény: jeles 14, jó 15, elégséges 14.

3. *Matematikából: algebra*: Egy arithmetikai haladványban a tíz első tag összege 155. E haladvány első tagja akkor, mint azon geom. haladvány hányadosa, melyben a két első tag összege 9, s melynek első tagja az előbbi arithmetikai sor különbségével egyenlő. Melyek e haladványok? b) *geometriából*: Mekkora azon konvex optikai lencse köbtartalma, melynek vastagsága 2,05 cm, s amelynek oldalai $r_1 = 6,15$ cm és $r_2 = 4,1$ cm sugarú gömbök-höz tartoznak. Eredmény: jeles 8, jó 18, elégséges 13, elégtelen 4.

A szóbeli vizsgálat eredménye:

Jelesen éret: Bernatek József, Buday Kálmán, Fábián Ernő, Freyler Elemér, Glücksthal Lajos, Grün Béla, Klein Sándor, Tavasz Károly, Vén Ferenc, Wiener Imre, Zimmer Péter. Összesen: 11.

Jól éret: Bata János, Fábián László, Fritz János, Hazai Elemér, Kövessy Ferenc, Lippai István, Magyar Jenő, Michelsz Péter,

Nagy Gyula, Röttenberg Ödön, Szántó Gyula, Tolnay Árpád, Vaszilcsin Béla, Weisz Rezső, Zsupunszky Izidor. Összesen: 15.

Érett: Borneas Julián, Bozó Andor, Csala Béla, Deffert Gáspár, Farkas Lajos, Goldstein Manó, Istók Barnabás, Kalabusz Gyula, Mayer Oszkár, Panyiczky Elemér, Pártos Imre, Schreiber Miklós, Serbán Mihály, Szalay István, Vass Árpád. Összesen: 15.

Két tanuló 1-1 tárgyból javító vizsgálatra utasítottatott.²⁵

A szegedi főgimnázium szerencsésje, hogy első érettségije épp egy új szabályzat hatálya alá esett, ugyanis az 1884. évi 10.288 sz. rendelettel kibocsátott Érettségi Vizsgálati Utasítást hatályon kívül helyezte Lukács György, vallás- és közoktatásügyi miniszter, és 1905. december hó 18-án keltezett 105.500 sz. rendeletével újat vezetett be. A kísérőlevélben közölte, hogy „jelen rendeletben foglalt intézkedésekhez már a legközelebbi érettségi vizsgálatnál alkalmazkodjanak.”²⁶

A vizsga célja: „kipuhatólni, vajjon a vizsgálatra jelentkező tanuló értelmi fejlettsége és tárgyismerete a középiskolai tanterv mértéke szerint oly fokon áll-e, aminő a főiskolai tanulmányokra szükséges.” (2. paragrafus)

„Az érettségi vizsgálat két részből áll, úgymint:

- írásbeli,
- szóbeli vizsgálatból.” (6. paragrafus)

Az írásbeli vizsgálaton három dolgozat készítenőd...

a) Értekezés magyar nyelven a magyar irodalom köréből. E dolgozatnak az a célja, hogy a tanulónak helyes gondolkodása és gondolatának írásban való szabatos kifejezése kitűnjék...

b) Fordítás latinból magyarra. A fordításra adott prózai szöveg terjedelme legalább 30 nyomtatott sor. Ha a szöveg költőből vett, legalább 25 nyomtatott sorra terjedjen.

c) Az algebra és geometria köréből vett két feladat megfejtése, amelyekből a tanulónak a számolásban való biztossága is kiderüljön.” (7. paragrafus)

Az írásbeli három napon történt, öt órai időtartammal. A felüveget, a puskázás elbírálása, a jegyzőkönyvek, a dolgozatok javítása nagyjából a mainak megfelelő volt.

„Azon tanuló, kinek minden írásbeli dolgozata legalább is elégséges osztályzatú: szóbelire bocsátatik. Akinek egy dolgozata elégtelen, szóbeli vizsgálatra bocsátandó ugyan, de ebből a tárgyból a szóbeli vizsgálaton behatóbban vizsgálandó. Akinek két dolgozata elégtelen, az ... megbukottnak tekintendő s szóbeli vizsgálatra nem bocsátható.” (17. paragrafus) „A szóbeli vizsgálat időtartama akként állapítandó meg, hogy mindennapra 8 vagy 9 óra jusson a vizsgálatra, mely idő alatt legfeljebb 8, illetőleg 9 tanuló vizsgálható meg.” (19. paragrafus)

A szóbelire semmilyen segédeszközt nem használhattak, öt tárgyból állt: magyar nyelv és irodalom, latin nyelv és irodalom, Magyarország története, matematika és fizika. Hatodiknak a görög nyelv és irodalom lett „... azon gimnáziumi tanulók, akik a gimnáziumi tanfolyam alatt a görögpótló tárgyakat tanulták,

ezt írta:
Klebsberg Kunó
kultuszminiszter
látogatásának az volt az oka, hogy az egyetem elköltözzék a Klauzál épületéből. Megtörtént. A tanévet 691 tanulóval a régi épületben kezdték.

1931/32.

Tanítványból tanár.
Megjelent a tanév eleji alakuló tanári ülésen dr. Márton György, rendes tanár, aki első a „tanítványból tanár”-ok sorában.

1932. október 1.

Hóman Bálint vette át a kultusztárcát (először) és 1938-ig meg is tartotta. A történezmíniszter (fő területe a pénztörténet volt) programjának alapján a „nemzetnevelés” igénye határozta meg: nemzeti összefogás, egységesülő világnézet és politika, a „lelkek összetartozása”.

1932. október 14–15.

Budapest, október 11-én elhunyt gr. Klebsberg Kunó, volt vallás- és közoktatásügyi miniszter, Szeged szabad királyi város díszpolgára és országgyűlési képviselője. Az iskola tanulói 14-én délután

a Boldogasszony
sugárúton várták be
a gyászmenetet, majd
15-én részt vettek
a temetési
szertartáson.

1932. október 22

A V. K. M. elrendelte,
hogy a finnugor
rokon érzés
meggyökereztetése és
fejlesztése érdekében
a középiskolák
minden évben
megüljék a finn-ugor
testvériség napját.
A gimnázium ezt
e napon tette.

1932. október

A miniszter Arany
János, a tankerületi
főigazgató Gárdonyi
Géza megünneplését
írta elő magyar
tanítási órákon.
Ennek a Klauzál is
eleget tett:
Aranyra
október 22-én
(halálának 50.
évfordulóján),
Gárdonyira az
október 30-át követő
hétén (halálának 10.
évfordulóján)
emlékeztek.

1932. december 6.

Személyi Kultusz?
Ítéljen az Olvasó!
A tény:
Öföméltóságának,
nagybányai vitéz
Horthy Miklós
úrnak,
Magyarország
kormányzójának
névünnepe
a tanítás
szünetelt.

azonban a tudományegyetemek és egyéb főiskolák hittudományi karára, vagy azok nyelvészeti, bölcsészeti és történelmi szakosztályaira akarnak lépni: a görög nyelvből és irodalomból tartoznak kiegészítő szóbeli érettségi vizsgálatot tenni..." (21. paragrafus)

A 23. paragrafus a szóbelin felteendő kérdésekről szól, általában. Egy ma is betartandó részletét érdemes kiemelni: "... a vizsgálat keretéből kirekesztendők az aprólékos részletek, lexikális adatok, kevésbé fontos évszámok, ritkán előforduló tételek és szabályok."

Az érettségi feleleteit értékelték jeles, jó, elégséges és elégtelen érdemjeggyel. Ezután megállapították az érettség általános fokát a következőképp: „a követelményeknek megfelelően; vagy a követelményeknek nem felelvén meg, nem érett a két, illetőleg három hó múlva javító- vagy egy év múlva ismétlővizsgálatra utasítatik.” (29. paragrafus) Az érettség három foka azt jelentette, hogy jeles az, akinek minden jegye jeles, legfeljebb egy jó; jól megfelelő az, akinek három érdemjegye jó, legfeljebb egy elégséges van, az ettől eltérő került a harmadik fokba.

Az érettségi bizonyítványba egyéb jegyek is bekerültek:

„... felveendő az erkölcsi magaviselet érdemjegye a VIII. osztály bizonyítványából, továbbá a vallástan, görög nyelv és irodalom (görögpótló-irodalom), német nyelv és irodalom, filozófiai propedeutika (előkészítés, bevezetés a tudományba), földrajz, természetrajz, rajzoló geometria...” (29. paragrafus), de ezek a tárgyak a fokozat megállapításába nem számítottak bele.

„Mennyei” dörgedelem

III. Az osztályvizsgák jegyzőkönyvei

„Több alkalommal megfogalmaztuk már, hogy a tanév végi osztályvizsgák jegyzőkönyvének használatossága néhány esetben erősen kifogásolható.” /I.: 1. I. rész./ Továbbá „Kérem, ... a jegyzőkönyvek a megküldött minták szerint tartalmasabban készüljenek.” (Uo.)

Néhány rovat a jelzett mintából: „a szakértői eredmények indoklása”. Nem elég, hogy minden tanuló neve mellett ott áll a szakértői jegy és az osztály átlaga. Nem! Ezt le kell fordítani szövegre, hogy az államszolgabácsik is megértsék. 3,00 átlagnál kb. így: az osztály közepesen készült fel, volt egy-két tanuló, aki ennél jobbra, volt egy-két tanuló, aki ennél rosszabbra felelt.

Más rovat: a vizsgáztatás légköre. A mintanyomtatványon bárom gépelt sor helyét kellett volna kitölteni. Megérdemelték volna az efféleket: „A jelöltek agyán erős hidegfront vonult át, a nem tudás szele sópört végig a vizsgáztatók derűs langymelegében, miközben a neonlámpák villódzó fényeire fel-felébredtek békés szendergéseikből.”

Nem a felsőbb szerv érdeme, hogy nem ilyen szövegeket kaptak.

T. B.

és Rapaics Raymond,
valamint a 48-as
honvédsír állandó
gondozását.

1932/33.

A tanévkezdés
szeptember 9-éről
eltolódott október
1-jére. Az ok: Szeged
városban járvány-
szerűen elterjedt
a gyermekparalízis,
ezért a közigazgatási
bizottság tanítási
zárlatot rendelt el.

1932/33.

Öröm az intézet
életében, hogy végre
megszűnt
a zsúfoltság. Az előző
évi 663-as létszám
623-ra csökkent, élét
két első osztály is
az előző évi három
helyett.

1932/33.

Ahogy a
gimnázium teljesen
reállá vált, úgy
alakult kedvezőtlenül
a tanárok szaki
aránya. Ugyanis a két
alsó évfolyam,
összesen
öt osztályában latint
nem tanulnak,
ugyanakkor sok
a latintanár. Ennek
az lett
a következménye,
hogy sok tárgyat nem
szaktanár tanított.

1932/33.

E tanévtől – egy
minisztertanácsi
rendelet szerint
– a gyorsírást

„Ezt a számot azonban még megtoldja az 1894. évi 40601. sz. miniszteri rendelet, amely szerint a miniszter oly osztályoknál, amelyeknél a tanterem területe a 60 m²-t meghaladja, megengedi, hogy a felveendő tanulók száma a törvényes maximális számot 8-cal meghaladhassa.”³⁰ Retorikai szárnyalással jellemezte e bajt Cserép József: „S amint Cato sohasem mulasztotta el hangoztatni ismert mondását: „Ceterum censeo Carthaginem esse delendam”, épp úgy kell a magyar középiskolai tanárságnak is minden egyes alkalommal hangoztatni, amíg csak meg nem hallják és a bajt nem orvosolják, hogy a túlzásfűlttség mellett a tanító erős akarata is megroppan, lelke elcsügged az eredménytelenség s a non possumus láttása.”³¹

A túlzásfűlttség azonban nem változott. Ennek megléte mellett kellett rendre, fegyelemre nevelni az intézet tanulóifjúságát. Nem volt könnyű feladat, hiszen más-más magatartási normákkal érkezett a földbirtokos fia, mással az értelmiségiek gyermeke, megint mással a néhány holdon gazdálkodó kisbérli csemetéje. Eltérő a nemzetiségek, eltérő a felekezetek normatív rendszere is. A rend és a fegyelem a szoktatással kezdődött (alapvető viselkedési normák kialakítása), s folytatódott a tanszerek kéméletével, „elválogalosságával” (helyük az asztalon, helyük a táskában, tisztántartásuk), és befejeződött nyolcadikban az iskolai ünnepek szervezésével, az azon való „méltóságteljes” viselkedéssel. Igaz: az állandó fegyelmezésnek meg lett az eredménye: a tanulók kis hányada került csak tantestület elé kifogásolható magatartása miatt. Az itt kirótt büntetések száma (4., 5., 6. fok) évente tíz alatt maradt.

A hazafias nevelésben a minisztérium és a város egyaránt azt várta az állami főgimnáziumtól, hogy a délvidéki és egyéb nemzetiségi helyről jött tanulókból magyar érzelműt faragjon. Mindezt – mintegy összegzésnek is szánva – szemléletesen fejtette ki Lohán László, intézeti magyar–latin szakos rendes tanár: „Tények bizonyítják, hogy intézetünknek speciális nemzeti hivatása van: megszerettetni a magyar hazát és a magyar kultúrát délvidéki nemzetiségeinkkel. E hazafias munkából minden szegedi testvérintézet kiveszi a részét, de mivel a legtöbb idegen ajkú elemet mi neveljük, bizonyos jóleső érzelemmel tudjuk és valljuk magunkénak e munkából az oroszlánrészt. Nem túlzott önérzetesség hangja ez, hanem a tények, a számarányok és a statisztikai adatok felkiáltó szava; nem hivalkodás, sem olcsón szerzett dicsőséggel való kalmárkodás, mert emberi erővel határos nehézségekkel küzdünk meg érte...”³²

A tanári kar leginkább a valláserkölcs nevelésben „jeleskedett”. Mivel a tanárok maguk is hívők voltak, ami vallásbeli kötelezettségekkel járt, ezek pontos tanulói teljesítésére nagy gondot fordítottak. Az ellenőrzés azonban inkább a hittanárakra és az osztályfőnökökre hárult. A legnagyobb felekezeti hovatartozást a római katolikus jelentette. Az ilyen vallású tanulók vasárnaponként felváltva vagy szent beszédet hallgattak vagy egyházi éne-

kekre oktatták őket, azután istentiszteleten vettek részt. A vallás-erkölcsi nevelés színtere – a hittanórán kívül – a templom. Nemcsak vasárnap és egyházi ünnepnapokon (karácsony, húsvét, pünkösd) látogatták, hanem egyéb napokon is; leggyakrabban október 4-én, október 6-án, november 2-án és 19-én, december 4-én, március 12-én és 15-én, április 22-én és június 8-án. Ezekenkívül háromszor szentségimádáskor és hamvazószerdán. Részt vettek a búzaszentelő, a keresztjáró napok körmenetein és az úrnapi körmeneten. Négy ízben gyóntak és áldoztak.

A többi hitfelekezetek növendékei éppoly szigorú ellenőrzés alatt állottak vallási kötelességeik teljesítésében, mint a római katolikusok. Így az izraeliták megtartották a jóm kippúr, az engesztelés napját, a „szombat szombatját”, amely a szept. 6. és október 5. között kezdődő tiszri hónap 10. napjára esik. Ez a nap ugyanis az imádkozásnak, a böjtölésnek és az önsanyargatásnak van szentelve, tilos minden világi tevékenység. Hazautazhattak hánukka ünnepén, amely kiszlév hónap (november 5. és december 3. között kezdődő) 25. napja, és nyolc napig tart (rendszerint a keresztény karácsony körüli idő), és ugyancsak eltávozhattak peszáchkor, amely a három zsidó főünnep egyike (a keresztény húsvét körüli időre esik) niszán hó (kezdeté márc. 13.–ápr. 11. között) 15-én kezdődik és nyolc napig tart. Ilyenkor eszik a mácát, vagyis a keletlen kenyeret.³³

A görögkeleti román tanulók a görögkeleti szerb templomba jártak istentiszteletre és egyéb szertartásokra.

A hittan tanítási rendje a következő volt: „A római katolikus, izraelita és a görögkeleti román hittanárok az intézetben tartották a tanítást, a görögkeleti szerb tanulók a városi főgimnáziumban, ág. hitv. evangélikusok a helybéli áll. főreáliskolában, az ev. reformátusok pedig a saját elemi iskolájuk helyiségeiben nyertek vallástani oktatást.”³⁴

A tanórán kívüli tevékenységekből első helyre az *alapítványok* kívánkoznak, azzal a megjegyzéssel, hogy hatásuk a háborús évekgig érezhető. Nem évültek el az I. világháború után sem, csak az infláció (a koronától a pengőig) hozamukat jelképeztette.

Időrendben az első a Lichtenberg Mór nevéhez fűződő alapítvány, amelyet Szeged városa 1901. március 13-án fogadott el, s amelyet a V. K. M. államtitkára április 26-án írt alá. Lényege: az említett földbirtokos úr (hogy megérte születésének 70. évét) szülővárosa közművelődésének hathatós előmozdítására 12 000 koronás értékű alapítványokat tett különböző célokra, s „ezek között egy 4%-kal kamatozó 4000 koronás örök alapítványt alkotott olyan szegény sorsú tanuló ifjak részére, akik a szegedi két főgymnasiumban és az állami főreáliskolában az érettségi vizsgálatot legalább jó eredménnyel letévén, felső tanulmányait az egyetemen folytatni szándékoznak.”³⁵

Időrendben a második az ún. Segítő Egyesület. Ezt a főgim-

az összes hazai középiskolában be kell vezetni kötelező tantárgyként. Ez a Klauzált különösebb erőfeszítésre nem kényszerítette, hiszen – szinte megalakulásától – több gyorsírói tanfolyam és – kör működött már.

1933. augusztus 2–16.

„Jamboree”: Cserkész Világtalálkozót rendeztek Gödöllőn 26 ezet résztvevővel. Köztük voltak a klauzálísták is.

1933. október 29.

Dr. Schwerer István rendes tanár meghalt 55 éves korában (október 28-án). Németet és latint tanított. (Délmagyarországi)

1933. december 2.

Felavatták az új, 314 m magas tornyú lakihegyi rádió leadóállomást. Ezzel kapcsolatos a kultuszminiszter rendelete, amelyben előírta, hogy az egyes tanítási órákon szólnak a magyar rádió kulturális és nemzetnevelő hivatásáról.

1934. január 10.

„Hóman Bálint kultuszminiszter elkészítette a középiskola reformra vonatkozó törvény-

tervezetet. A középiskolák első négy osztályát egységesíteni kívánja, és a tervezet értelmében a középiskolák csak az ötödik osztálytól tagozódnak gimnáziumra, reálra, illetve reálgimnáziumra.” (Délmagyarország)

1934. február 4.

E napon a Széchenyi Mozi helyiségében tartotta ünnepségét az intézet Gyertyaszentelő Boldogasszonyról nevezett és Szt. Imre herceg pártfogása alatt álló ifjúsági Mária Kongregációja abból az alkalomból, hogy 25 éve alakult. (Előzetes és részletes program: Délmagyarország, 1934. február 1.)

1934. március 12.

A szegedi árvíz 55. évfordulóján a tanulóifjúság istentiszteleten vett részt tanáraik vezetésével. A tanítás szünetelt.

1934. június 17.

„Impozáns ünnepség keretében, a katonai, állami, városi, egyházi és egyetemi küldöttek részvétele mellett leplezték le a szegedi Klauzál Gábor reálgimnázium öreg falában elhelyezett Hősök-

názium tanári testülete alapította 1902. februárjában. „Törekvései körébe be akarja vonni az áldozatra kész nagyközönséget, főleg a tanulók szüleit.”³⁶ Az egyesület célja az volt, hogy a szegényebb diákokat segítse, „nekik könyvet kölcsönöznek, tanszereket adományoznak, ruhával, élelemmel és lakással látják el őket.”³⁷ Egyesületi tag lehet, aki belépéskor 50 koronát befizet az egyesület pénztárába és évenként 5 koronával támogatja azt. Saját pénztáruk lett, szoros elszámolással; valamelyik intézeti tanár elnökletével, olykor az igazgatóéval működött.

Az 1904/05-ös tanévben két alapítvány is tétetett. Az egyik a Holczer Jakab-féle, aki két egyenként 2000 korona 4%-kal kamatozó koronajáradék-kötvényt hozott létre ösztöndíj céljára, azonosan Lichtenberg Mórhoz, 1905. február 2-án.

A másik:

„1. A szegedi magyar királyi állami főgimnázium tanári működésének emlékére 2 300 korona ösztöndíj-alapítványt tett „dr. Kárpáti Károly-féle ösztöndíj-alapítvány” cím alatt.

„2. Az alapítvány célja egy, a szegedi magyar királyi állami főgimnáziumban végzett, legalább jól érett, szegény sorsú, jó magaviseletű tanulónak segélyezése, tekintet nélkül az illető tanuló hitfelekezetére.”³⁸

Az intézet IV. osztálya 1914/15-ös tanévben osztályfőnökének, Pazár Bélának nevére jutalomdíj-alapítványt hozott létre 100 koronás hadikölcsönkötvény formájában. A jutalom címetzettjét (címetzettjeit) nem közölték, annyi tudható, hogy „jövähagyom azzal, hogy az alapítványt peres és peren kívüli jogügyekben az alapítvány kezelője, ti a főgimnázium mindenkorai igazgatója képviseli. A miniszter rendeletéből: dr. Gopcsa László, min. tanácsos, 1916. május 4.”³⁹

Az alapítványok mellett a tanulók mindennapi életét színesítették a tanórán kívüli öntevékeny tanulói körök. Az intézet 7. tanítási évében ezek közül kettő is alakult: a gyorsírókör és az önképzőkör.

A gyorsírókör működési szabályzatát az igazgató és a gyorsírási tanára, dr. Lippay György 1905. április 5-én, Bonc Ödön miniszteri tanácsos az engedélyezést május 31-én írta alá. Az alapszabályból:

„2. par. A kör a Gabelsberg–Markovits-féle magyar gyorsírási rendszert használja ...; 3. par. A kör célja: a) a tagok gyakorlati kiképzése a gyorsírásban; b) a nevezett gyorsírási rendszer terjesztése és általánosítása.” A kör működését a 4. par. körvonalazta: – hetenkénti közgyűlés felolvasásokkal, versenyekkel: – tagjai részére szabatos levelező- és vitairási pályázatokat hirdet; – tagjainak hivatalos lapot ad; – gyorsírási-irodalmi könyvtárt alapít.

„8. par. A választmány tagjai: ifjúsági elnök, titkár, főjegyző, aljegyző, pénztáros, előadók, ellenőr. A bírálóbizottságot az előadók képezik... A választmány élén mint védnök az intézet igazgatója, illetve mint tanárelnök a szaktanár áll, aki az ifj. elnök közvetítésével irányítja a kör ügyeit...”⁴⁰

Az intézet gyorsírói több körzeti, országos versenyen vettek részt, okleveleket, díjakat kaptak, nyertek, sőt „Tavaszkárolyi” körzeti tanuló még abban a kitüntetésben is részesült, hogy a budapesti őszi országos diák-gyorsírószövetség másodelnökévé választotta meg.⁴⁰

Az önképzőkör alapszabályát 1904. június 15-én fogadták el, miniszteri jóváhagyása 1905. április 17-én történt meg. Az alapszabály 2. paragrafusában tartalmazta a kör célját: „A kör célja a legtágabb értelemben vett önképzés. E cél elérésére szolgál: a) (gyakorlás remekművek helyes olvasásában; b) remekművek élőszóbeli reprodukálása, fejtegetése; c) remekművek írásbeli fejtegetése; d) prózai, kivált szónoki művek szavalása, bírálata; e) költemények szavalása és bírálata; f) önálló munkásság költői és prózai művek írásában; g) továbbképzés a gyakorlati tudományok terén; h) versenyszavazások rendezése; i) pályamunkák készítése és jutalmazása; j) ünnepélyek tartása; k) könyvtár alapítása.”⁴¹

Mind a gyorsírókör, mind az önképzőkör tagjai tagdíjat fizettek, nagyobb összegűt, ezzel lettek rendes taggá, a pártoló tagok kisebb összeggel segítették a körök működését.

Előbb ifjúsági zenekar, majd a V. K. M. 43.882.sz. alatt engedélyezett ifjúsági zenekar alakult. Bemutatózások 1908. november 19-én volt, Erzsébet királyné emlékünnepe, engedélyezésük 1909-ben. Hegedűsök, fuvolások mellett játszottak cimbalmon, zongorán, kisdobon (triangulummal), nagydobon, harmóniumon, nagybőgőn. 17-en voltak. Ezen kívül a VIII. osztály növendékei külön cigányzenekart is alkottak. Működésük, szabályzatuk az önképzőköréhez volt hasonló.⁴²

Az intézettörténet lírai kitérője a tanórán kívüli tevékenységek legszebbike, az iskolai *zászló avatása*. 1906. március 15-én. Az igazgatói visszaemlékezés még ma is bűntőan hat: „Fojtó köd ült a levegőben, torkunkon akadt a szó, véleményünk szabad nyilvánítását bilincsekbe verte a féktelen hatalom...”

Nem szegedi esemény áll a háttérben, hanem országos. Ferenc József császár és Magyarország apostoli királya miniszterelnöki székbe ültette 1905. június 18-án báró Fejérváry Gézárt, akinek fő feladata az lett volna – veje Burián István, közös pénzügyminiszter aktív közreműködésével –, hogy tető alá hozza a lejáró külföldi szerződések megújítását Németországgal, Olaszországgal és Oroszországgal 1905. október 16-i közös minisztertanáccson vállalta, hogy parlamenti jóváhagyás híján rendeletileg lépjen életbe a szerződések. De a szükségrendelet alkotmányellenes, azt csak az országgyűlés szünetelése esetén lehet megindokolni. Tehát jöhet a feloszlás.

A császár és a király e kényes feladattal a királyi biztossá ki-nevezett Nyíri Sándor honvéd vezérőrnagyot bízza meg.

És következett 1906. február 19-e. A Parlament épületét katonaság szállta meg („...véleményünk szabad nyilvánítását bilincsekbe verte a féktelen hatalom ...”). A képviselők – tiltakozva a

emlékművét, amelyen 44 hősi halált halt diák, egy tanár és három pedellus neve sorakozik fel. A bensőséges ünnepséget a frontharcosok, az öregdiákok, a tanári kar és az intézeti ifjúság tisztelgő elvonulása zárta le.”
(Délmagyarország, 1993. június 20.)
A „legelőkelőbb” vendég nagyszombati Szombaty Miksa altábornagy, a szegedi V. honvéd vegyes dandár parancsnoka és vezénylő tábornoka volt.

1933/34.

**A tanári testület összetétele:
1 igazgató, 16 rendes, 2 helyettes, 3 óraadó tanár, továbbá 2 foglalkoztatásra beosztott okleveles középiskolai tanár; 1 rendes és 1 óraadó testnevelési tanár; összesen: 26. Ezen kívül az intézet keretében működik 7 hitoktató.**

1933/34.

A V. K. M. e tanévre megbízta dr. Jovag Stanghellini Artur királyi olasz tanárt, a szegedi magyar királyi Ferenc József Tudományegyetem olasz lektorát a gimnáziumi olasz

takról.” A szegedi állami főgimnáziumnak az a szándéka, hogy a háborúban részt vett minden régi és mostani tanítványnak a nevét megfelelő módon megörökíti.”¹⁶

1916/17-ben is a háború határozott oly sok ember sorsáról. A volt főgimnáziumi tanulók – az intézet értesülése szerint – újabb nevei mellé került a 'hősi halált halt' halál ok. Harminc nevet közölt az Évkönyv Abos Ernő Antaltól Wozniczky Béláig.¹⁷

Az intézet kiváló matematika-fizika tanárát, Etrekarcsai Lukáts Lászlót sem kímélte meg a halál. Igaz, nem a harctéren esett el, hanem otthon halt meg rövid szenvedés után. A temetés „szomorú aktusánál a szegedi középiskolák összes növendékei vettek részt tanáraik vezetése alatt. Az állami főgimnázium nevében Borosnyay Károly búcsúztatta.”¹⁸

I. Ferenc József sem érte meg a háború végét. 1916. november 21-én „Ő is elköltözött az örökkévalóságba, hogy ott is buzgón imádkozzék a Mindenható mennyei trónusának zsámolyán térdelve a békéért, népeinek boldogulásáért és boldogságáért.”¹⁷ Az iskola emlékére november 30-án tartott intézeti gyászünnepséget. Az utódot, Károly Ferenc főherceget december 30-án koronázták királlyá (IV. Károly néven), e nap emlékére pedig örömnünnepséget rendezett az iskola 1917. január 17-én.

A tanév folyamán folytatódott a rendkívüli érettségi tanfolyamok sora azon VIII. osztályos tanulók részére, akiknek be kellett vonulniuk és a VII. osztályból hadi bizonyítványt kaptak. „Ezen rendkívüli tanfolyam f. é. március hó elsejétől április 14-éig tartott. Utána következtek a VIII. o. vizsgálatai és az érettségi vizsgálat. A tanfolyamban 14 tanuló vett részt... Érett lett: 11.”¹⁷

Bevonulás, hadiszolgálat, hadiértségi, hadifogoly, hadirokkant, eltűnt, hősi halált halt. Ezek a tanévben a leggyakrabban használt szavak, az a helyzet 1917/18-ban sem változott. A tanároknak állított emléket Móra Ferenc: A magyar tanár c. versében, amely 1918. május 12-én szavaltattott el az iskolai szavaló- és hangversenyen, melyet az „Elesett tanárok özvegyei és árvái alapja” javára rendeztek. Az utolsó előtti strófa kor- és magatar-tásjellemző:

*„Hullott vére a lengvel fenyéren
És a mogorva Drina völgyiben,
A Kárpátok közt s a kopasz Doberdón
Közülük mennyi vértanú piben!
Besüppedt hantját, névtelen keresztjét
A vadszeder hánynak benötte már?
Hány zúgba zöldül düsabbban a pázsit?
Mert ott porlad: egy magyar tanár”¹⁹*

Rövid tanév, előtérben a politika, két katonai tanfolyam is, érettségire felkészítő, több tantárgyfelosztás, vörös uralom, „mindenféle színárnyalatú francia légiók szuronyai villogtak”, szovjet kormány, kapkodás, rendelet rendelet hátán... *Mindez*

**csökkent
a szám: 493 diák
koptatta az iskola
padjait.**

1934/35.

**Az Ifjúsági Segítő
Egyesületnek e
tanévben 221 pártoló
és 53 rendes
tagja volt. Elsősorban
könyvkölcsönzéssel
és tandíjsegélyekkel
támogatták
a szegénysorsú
tanulókat.**

1934/35.

**Az iskola tanulóinak
többsége szegedi.
A környékről 23-an
járnak be naponta:
a Szent Gellért
konviktusban 80-an
laknak, más
intézményben 15-en,
családoknál sikerült
elhelyezkedni 14-nek.**

1934/35.

**A nyár folyamán
(1934.) több mint
tízezer pengőt kapott
az intézet a
felújításra.
Elkészült
a homlokzat,
a tornaterem, sőt
fürdőhelyiséggel is
bővült. Végeztek
festést, lakatos
és egyéb szerelési
munkákat.**

1934/35.

**1934. június 2-i
keltezésű
a XI. törvénycikk
a középiskolákról,
amelyet az 1935. évi
VI. tc. egésszít ki**

a közoktatás
igazgatásáról.
Az I. 1. par. (1)
nyolc tankerületet
állapít meg,
amelyek
egyike Szeged.
A II. 2. par. (1)
a főigazgatóról szól,
kijelentvén, hogy
a tankerület élén
a tankerületi királyi
főigazgató áll,
akit a vallás-
és közoktatásügyi
miniszter
előterjesztése alapján
az államfő nevez ki.

1935. október 31.

Meghalt a gimnázium
igazgatója
Somogyi József.
Utóda előbb
Ur Márton (volt
igazgatóhelyettes lett,
majd) miután Urt
Debrecenbe helyezték
(dr. Mihálik László)
korábbi rendes tanár)
kapott megbízatást
az intézet vezetésére.

1936. május 24.

Az intézet
nagyszabású
hangversenyt tartott,
amelyen
„Székely ének –
székely dal” címmel
dr. Ábrahám Ambrus
Andor premontrei
kanonok, címzetes
egyetemi, főiskolai
rendes tanár olvasta
fel előadását.

1935/36.

Nyolc első érettségiző
találkozott a tanév
végén, hogy
emlékezzenek

az 1918/19-es tanévben. „A tanári karban történt változások is bénítólag hatottak a tanítás menetére. A korán elhunyt Visontay Kálmán rajztanár és festőművész helyét Fenyves Adolf, pancsovai tanár töltötte be. Gál Gedeon tanár Kaposvárra, Dr. Kausch Mihály Temesvárra, Sátor József a leánygimnáziumhoz helyeztettek át. Lohán László lemondott tanári állásáról, Szluika Ervin katonai szolgálata után szabadságon volt... Mayer Márton, Perhács Sándor és Dr. Várady Zoltán orosz fogságban... A kommunizmus idején Horváth János tanárt a szerbek nem eresztették át Újszegedről, Borosnyay Károly szociális tanfolyamra Budapestre távozott...”⁵⁰

A tanév elejétől szabadságon volt Dr. Kárpáti Károly igazgató (nem is tért vissza az iskola élére), az iskolai ügyeket Pazár Béla fogta össze (az évkönyvet is ő szerkesztette), az utolsó tantárgyfelosztás pedig Dr. Lindenschmidt Mihályt jelölte igazgatónak.⁵⁰

Az 1919/20-as tanév kezdetekor a sajtó úgy tudta, hogy „Dr. Kárpáthy Károly, az állami főgimnázium igazgatója nyugdíjba vonult. A kultuszminiszter megbízta igazgatói és ezen kívül főigazgatói teendők ellátásával is Dr. Lippai Györgyöt. Madzsar Gusztáv is megbízást kapott főigazgatói teendők ellátására.”⁵¹ A hír részben volt igaz. A tankerületi főigazgató előbb Madzsar Gusztáv lett, az igazgatói teendőket Pazár Béla látta el. Kárpáthy Károlyt 1920. április 1-től nyugdíjazták. Ekkor kapta igazgatói és tankerületi főigazgatói beosztását dr. Lippay György, aki – ugyancsak e naptól – Pazár Béla tanárt bízta meg az igazgatói teendők ideiglenes ellátásával.⁵²

A tanévre 321 rendes és 32 magántanulót írtak be. Év végén valamennyi magántanuló tett vizsgát, míg a „rendesek” közül csak 278-an. A nyolc évfolyam mindegyike beindult, de csak egy-egy osztállyal. Számuk (I. o.-tól növekvő rendben): 32, 45, 37, 50 (a IV. osztály lett a legnépesebb), 33, 32, 21, 30. A tanév rövid történetében Pazár Béla a fentieket így kommentálta: „A francia megszállás alatt álló s a szerbek által a Délvidéktől elzárt Szegeden felére fogyatkozott tanulószámmal kezdtük el az 1919/20. tanévet.”⁵²

1920. július 1-ével a V. K. M. Barbier Pétert ideiglenes igazgatóvá nevezte ki, de ténylegesen nem vette át hivatalát. Az iskolai ügyeket továbbra is Pazár Béla intézte. Az 1920/21-es tanév október 12-én azonban dr. Kaufmann Györgyöt bízta meg a miniszter a főgimnázium igazgatójának, aki korábban Nagyszében állt hasonló állami intézmény élén. Év végén 298 nyilvános és magántanulót osztályoztak (277+21 megosztásban). A nemzetiségiek végképp hiányoztak; a létszámból 281 a magyar, 16 a német és egy a bolgár anyanyelvű.⁵³ Gondok voltak a fegyelemmel, az ifjúsági egyesületek közül pedig csak az önképzőkör működött. Az évtől két új tantárgy lépett be a VIII. osztályba: a közgazdaságtan és a bölcelet (a filozófiai bevezetés helyett).

Az 1921/22. tanítási évben a tanulólétszámhoz „igazították” a tanári kart. Így – az igazgatóval együtt – 16-an maradtak. Az osztályozott létszám 293 fő (270 rendes, 23 magántanuló) volt.⁵⁴

Az 1922/23-as tanévtől az iskola neve: Szegedi Magyar Királyi Állami Klauzál Gábor Főgimnázium. (Bővebbet a következő intézettörténeti korszaknál.) A tanulólétszám nőtt: 354 főt osztályozta év végén (319 rendes, 35 magántanulót).⁵⁵

Az 1923/24-es tanévvel zárult az 1883. XXX. tc. hatálya. Az évtől dr. Kaufmann György, igazgató a következőket jegyezte meg: „A lefolyt iskolai év, eltekintve az elhelyezésünkől származó bajoktól, nyugodtan telt el, rendkívüli események nem zavarták meg munkánkat.”⁵⁶ Év végén 346 tanulót osztályozott a 15 fős tantestület. Nyolc évfolyamon egy-egy osztályban tanultak, az első és a negyedik osztály létszáma haladta meg az ötven főt (58 illetve 55).⁵⁶

A Klauzál-korszak

1922/23–1949/50

Intézettörténeti szempontból egy egység az 1943/44-ig tartó korszak, ezért itt célszerűnek látszott a tematikus feldolgozás, 1944/45-től – szinte – évenként változó feladatokat (is) látott el az iskola, ami kronologikus kifejtést kívánt. A korszak első két tanítási éve még az 1883. évi oktatási törvény hatálya alá esett, így az elnevezésben a *főgimnázium* megmaradt. Az 1924. évi 11. tc. alapján *reálgimnázium* lett, majd az 1934. évi – ugyancsak – 11. tc. szerint *gimnázium*. 1944/45. után ehhez járult *fiú-előtag*, társult hozzá *általános iskola* és speciális, gimnáziumra előkészítést jelentő *paraszt-előtag*, majd az utolsó tanítási évben az *általános* minősítő jelző. E sokféle elnevezésben egy nem változott: az intézet előneve: *Klauzál Gábor*.

Meglehetősen szűkszavúan emlékezik meg róla a Magyar életrajzi lexikon: „Klauzál Gábor (Pest, 1804. november 18-án Szeged, 1866. augusztus 3.): politikus, ügyvéd, miniszter... Az 1832–36-, 1839–40- és 1843–44-i országgyűléseken Csongrád vármegye követeként a reformellenzék tagja, Deák Ferenc híve. 1948. április 7-től szeptember 10-ig a Batthyány-kormány földművelés-, ipar- és kereskedelmi minisztere, a mérséklő, egyezkedő politika híve. A szeptemberi válság idején lemondott, visszavonult. Az 1861-i és 1865-i országgyűlésen Szeged képviselője a Deák vezette Felirati Párt programjával.”⁵⁷

Szerencsére, Dávid István a Szegedi Magyar Királyi Állami Klauzál Gábor Főgimnázium rendes tanára a Pesti Hírlap, a Vasárnapi Újság, a Pesti Napló és a Fővárosi Lapok megemlékező cikkeire támaszkodva egy négyoldalas ismertetőt tett közzé a gimnázium 25. „Értesítőjében” Klauzál Gáborról. A meglehangú írás kiemelte az államférfi s z e g e d i kapcsolatait, Csongrád vármegyei kapcsolatait.

„Amikor az országszerte elharapózott uzsora megakadályozására takarékpénztárak létesülnek, a Szeged-Csongrádi banknak, amely e nembn a tizedik az országban, veti meg alapját, nem

a harminc évvel korábbiakra. Üdvözölhették volt osztályfőnököket is, Pazár Béla nyugalmozott tanárt.

1935/36.

Az év folyamán ipari kiállításokat látogattak az érdeklődők. A Budapesti Nemzetközi Vásáron – a vásári filléres gyorsvonattal – 64-en vettek részt. Az intézet valamennyi diákja ellátogatott – osztálykeretben – a magyar kisipar országos jelentőségű demonstrációjára, a Szegedi Ipari Vásárra.

1935/36.

E tanévtől nyolc évig kétféle tanterv szerint tanítottak. Élethe lépett ugyanis az 1934. XI. tc., amely egységesítette a gimnáziumi tanterveket. Az első osztály ez alapján indult. A többiben a reálgimnáziumi maradt érvényben.

1935/36.

Szepszámú megemlékezés jelezte e tanévet. Tanítási órákon: a Pázmány Péter Tudományegyetem 300 éves évfordulójáról, a finnugor rokonságról, Liszt Ferencről,

az egészségápolásról,
a takarékoságról,
a trianoni béke
törvénybe iktatásáról,
az édesanyákról.
Az önképzőkör
keretében: az aradi
vértanúkról,
Horatiusról,
Móra Ferencről,
Berzsenyi Dánielről,
a világháború
hőseiről.

1935/36.

A tanárjelöltek
ez évben is
gyakorolhattak
a Klauzál
gimnáziumban
– az 1933.17 104. IV.
sz. alatt – kiadott
Szabályzat és
Utasítás szerint.
A tanárjelöltek
magyar, történelem,
földrajz, latin és
természettan
szaktárgyakban
szerzhettek
elégéses alapot
pályakezdésükhöz.
A jelöltek között volt
Visy József, a későbbi
Klauzál és Radnóti
tudós tanára, aki vitéz
Bakonyi Imre és
dr. Takáts Lajos
tanároknál tanulta
mesterségét,
történelem és latin
szakból.

1936. június 30.

A kultuszminiszter
34.325/1936. V. 1. sz.
rendeletével
az intézet rendes
tanárát, vitéz
dr. Máriaöldy
Mártont bízta meg
az igazgatói teendők
ellátására.

Klauzál Gábor

sajnálva a fáradságot, hogy az új intézet szabálytervezetét elkészítse s annak első elnöke lesz 1845-ben.”

„1845-ben Csongrád vármegye ülésén a konzervatívok megbuktatták, midőn betegen Szegedre érkezik, itt a szegedi ügyvédi kar tiszteletére fátylas zenét ad. Csongrád megye szabadelvű pártjának az ő vezérlete alatt tartott szegedi tanácskozásai... készítették elő nem kis részben a nemzeti előrehaladást célzó újtársak útját... köztük a közteherviselés elvét is...” „1848. április 4-i szegedi népgyűlés díszpolgárává választja.” „A népképviseleti alapon, az 1848-i törvény értelmében egy behívott pesti nemzeti gyűlésre a két szegedi kerület egyhangúlag két díszpolgárát: Kossuth Lajost és Klauzál Gábort választotta meg (Kossuth előbb lett Szeged díszpolgára, mint Klauzál),” bár ők ezt nem fogadhat-

ták el. Így együtt találjuk őket ma is: a szegedi Klauzál-teret Kossuth szép szobra ékesíti.”

„A szegedi első kerület választóinak bizalma őt keresi fel, hogy az 1861. évi országgyűlésen őket képviselje. És még egy ízben, 1865-ben az első kerület ismét Klauzált választotta meg közfelkiáltással Deák Ferenc programja alapján. A lélek kész, de a test gyenge. Még részt vesz minden fontosabb munkában, de már ritkábban szólal fel...”

Dávid idézte Klauzál utolsó szavait „...azon fohással fogok meghalni, hogy hazám boldog legyen“, majd hozzátette: (ezt) „...szeretném valamennyi magyar és s z e g e d i ifjú fogékony lelkébe vésni.”⁵⁸

A tanítás tartalma, az oktató-nevelő munka az 1943/44-es tanév zárlatáig

1. A tanítás tartalmát az oktatási törvények, illetve az ezek alapján készült tantervek (és utasítások) határozták meg e korszakban is. Kettő született belőlük: 1924-ben és 1934-ben.

1.1. Az Országos Közoktatási Tanács már 1921-ben hozzáfogott egy új oktatási törvény előkészítéséhez, amellyel az 1883-ast akarták megreformálni. A főgimnáziumok és a főreáliskolák már nem elégtették ki a szakosodó egyetemek kívánalmait, ezért közéjük iktattak egy harmadik típust. Ez a lényege az 1924. évi XI. tc. iskolatípusainak. Az új oktatási törvény három nyolcosztályos középiskolát határozott meg: lett gimnázium, reál-gimnázium és reáliskola. (A gyakorlati végrehajtás során azonban ötféle született: 1. humanisztikus gimnázium; 2. humanisztikus gimnázium görög nyelv nélkül, illetve helyette a szülők sürgetésére valamely modern nyelv tanítása; 3. reál-gimnázium; 4. reáliskola rendkívüli latinnal; 5. reáliskola)⁵⁹

Az új főtípus a reál-gimnázium, amelynek legfontosabb jellemzője volt, hogy a latin nyelvet, mint főtantárgyat és a német nyelvet (amely mindhárom típusban kötelezővé tétetett) megtartva felvett még egy modern nyelvet: angolt, franciát vagy olaszt. A Klauzál reál-gimnázium lett, teljes nevén és akkori írással: Szegedi magyar királyi állami Klauzál Gábor reál-gimnázium. A tanév pedig az 1924/25. évi.

A reál-gimnázium (és a másik két típus) tantervét a V. K. M. 1926. évi 38.804/V. sz. rendelete írta elő.⁶⁰ Heti óraszama nem változott az 1883. évihez képest: I. és II. osztályban 28–28, az összes többiben 30–30 óra. A tantárgyak sorát a hittan nyitotta meg évfolyamonként (egy osztályban) 2–2 órával. A magyar következett: elsőben 5, másodikban, harmadikban 4–4, a többi osztályban 3–3 órával. A legnagyobb óraszámú a latin maradt. Az alsó osztályokban (1–4.) 6–6, az 5-ben 5, a többiben heti 4–4 órával. Az élő (a modern) idegen nyelv az ötödik osztálytól lett tantárgy 5-5-4-4-es évfolyamonkénti óraelosztással. A történel-

1937. március 19.

Hatályba lépett az iskolák szorgalmi idejéről szóló V. K. M. 1896. eln. sz. rendelet, melynek értelmében a tanév szeptember 4-től június 7-ig tart.

1937. június 10.

A Klauzál Gábor gimnázium növendékei rajzból, mértani és természetrajzi készítményeikből az intézet tornatermében gyűjteményes kiállításra rendeztek. (Délmagyarország)

1936/37.

Az iskolai önképzőkör gazdag programú évet tudhat maga mögött. Megemlékeztek az elhunyt (ez évben!) nagy magyar íróbel-költőkről: Kosztolányi Dezsőről, Juhász Gyuláról, valamint Tolnai Lajosról, születésének 100 éves évfordulója kapcsán, és a 300 éve meghalt Pázmány Péterről.

1936/37.

A modern technika a Klauzálba is betört. A évi rendes tanári értekezletek mellé – a főigazgatói látogatást követően – egy rendkívülit is beiktattak. Ezen dr. Márton György

rendes tanár
számolt be
a filmoktatás
tapasztalatairól.

1936/37.

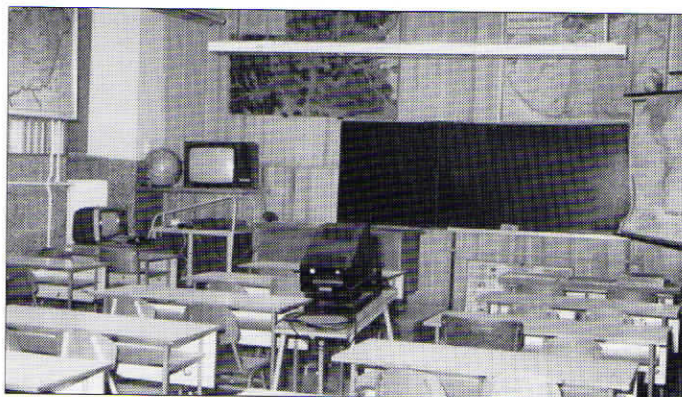
Az olasz követség
visszarendelte Necco
Goivanni dr.,
egyetemi lektor,
királyi olasz tanárt,
aki a felsőbb
osztályokban
tanította az olasz
nyelvet.

1936/37.

Több szakfelügyeleti
látogatás történt
az év folyamán.
Részben tanítási
órákat, részben pedig
az iskola
berendezéseit
szemlélték meg, és
tettek jelentést, illetve
a tantestületnek
megoldási javaslatot.
Vizsgálták
a természettani,
a testnevelésórákat, a
szertárakat,
a tornatermet.

1937. október 17.

A napi politikára
mindig rendkívül
érzékenyen reagáló
ifjúsági mozgalmat
ez évben elkerülte
a nyilasmozgalom.
Pedig e napon több
nyilas párt és frakció
egyesülése révén
Szálasi Ferenc
vezetésével
megalakult
a Magyar Nemzeti
Szocialista Párt.
(A szegedi Egyetemi
Atlétikai Club neve
már: Kitartás.)

Az egyik legjobban felszerelt szaktanterem a földrajzi

met 3. osztálytól tanulták heti 3 órában (de.: IV. o.: 2 óra). A földrajzórák zöme az alsó osztályokra esett: 3-3-2-1 elosztásban, ötödikben nem volt, hatodikban 1 és hetedikben 2 órával zárult. A természetrajz hiányzott a 3., 7., 8. osztályokban, a többiben (felmenő rend szerint): 2-2-4-3-3 óra. Fizikát tanítottak a 3.-ban (2. óra) a 7.-ben és a 8.-ban 4-4 órában. A mennyiség-tani órák megoszlása elsőtől 8.-ig: 6-4-4-4-3-3-3-3. A testgyakorlás az alsó osztályokban heti 2, a felsőkben heti egy óra volt. A tantárgyak sorát a rajz zárta: valamennyi osztályban 2-2 órával.

1.2. A harmincas évek elején mind a külpolitikában, mind a bel- és kultúrpolitikában változás történt. Ez utóbbiban a klebelsbergi „kultúrfölcím” elvén alapuló oktatást a „nemzetnevelés”, az „egységes magyar világnézet” váltotta fel. Ez pedig új középiskolai törvényhez vezetett, az 1934. évi XI-hez. Célját az 1. paragrafus határozta meg: „A magyar középiskola feladata, hogy a tanulót vallásos alapon erkölcsös polgárrá nevelje, a magyar nemzeti művelődés szellemének megfelelő általános műveltséghez juttassa s az egyetemi és más főiskolai tanulmányokra képessé tegye.”¹⁰¹ Az idézetből kiolvasható, hogy a középiskolák különböző fajtáit mellőzi, azaz egységesült, a korábbi három fő típusból egy lett, neve: gimnázium.

Az oktatási törvény reformját a tanterv és utasítás 1938-ban követte. A tanterv az 1924-eshez képest nagyobb teret biztosított az ún. nemzeti tárgyaknak: magyar nyelv és irodalom, történelem, gazdasági és társadalmi ismeretek, föld- és néprajz, ugyanakkor csökkentette a latin és görög nyelv, valamint a természetudományos tárgyak óraszámát. A választás lehetősége azonban megmaradt. A gimnázium 5. osztályába lépő tanuló szabadon választhatott, hogy görög nyelvet vagy (a mindenki számára kötelezően megmaradt német nyelven kívül) egy második idegen nyelvet kíván-e tanulni.

Az említett „egységes magyar világnézetet” két tantárgy „átala-

kítása” jelezte. A magyar nyelv és irodalom oktatásának tananyagából kimaradt a stilisztika, a retorika, a poétika. Helyettük (a felső négy osztályban) irodalomismeretet és irodalomtörténetet tanítottak. Olyan írók és költők kerültek a megtanulandók közé, akik a kultúrpolitikának megfeleltek. A történelem szak tárgyból pedig az egyetemes rész a korábbihoz képest lényegesen kisebb súlyú lett, a magyar történelem megtanítása vált hangsúlyosabbá.

Az egységes gimnázium óratervét az alábbi táblázat mutatja:

	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.
Hitt. és erkölcstan	2	2	2	2	2	2	2	2
Magyar nyelv és irodalom	5	5	4	3	3	3	3	3
Történelem	—	—	3	3	3	3	2	3
Gazdasági és társadalmi ismeretek	—	—	—	—	—	2	—	—
Föld- és néprajz	3	4	2	—	—	2	—	—
Latin nyelv és irodalom	5	5	4	4	4	4	4	4
Német nyelv és irodalom	—	—	4	4	3	3	3	3
Görög, francia, angol, olasz nyelv és irodalom	—	—	—	—	4	4	4	3
Bölcselet	—	—	—	—	—	—	—	2
Természettud.	2	2	—	3	3	—	—	—
Vegytan	—	—	2	—	—	3	—	—
Természetrajz	—	—	—	—	—	—	4	4
Nemességismeret és mérték	4	5	3	3	3	3	3	3
Rajz és műalkotások ismerete	2	2	2	2	—	—	1	1
Tudományok ismerete	4	4	4	4	4	4	4	3
Égésismeret	—	—	—	1	—	—	—	1
Szervezés	1	—	—	—	—	—	—	—
Gyorsírás	—	—	—	2	—	—	—	—
Ének	2	2	1	—	—	—	—	—
Ötletvilágok óra	1	—	—	—	—	—	—	—
Összesen	31	31	31	31	31	31	32	32

Az 1934. évi törvény (és annak tanterve) megengedte, hogy a korábbi reálgimnáziumok, így a Klauzál is, nyolcadik osztályig a már reálban kezdett tanulóit az 1924. évi törvény (és a tanterv) alapján kivezették. A Klauzálban az utolsó reálgimnáziumi osztály az 1941/42-es tanévben végzett.

Mindkét törvény az előzőhöz képest legnagyobb változása az ötödik osztálytól bevezetett élő idegen nyelv volt. A Klauzálban előbb a *francia* indult, később az *olasz*; és az intézettörténeti korszak végéig e két tárgy maradt. „A *francia nyelv* tanára az intézet addigi latin–görög nyelv tanára, Bölskei Tibor lett, aki az első tanév előtti nyári szünetben ismerte meg és tanulta a francia nyelvet. Ő a francia nyelv latin eredetét ismerve külön órák és néhány hetes szünidei francia tanulmányút után vállalta, a latint már ismerő ötödikeseknek a francia nyelv tanítását. Ez úgy az első, mint a következő években is olyan jól sikerült, hogy a francia nyelvet négy évi tanulás után jobban tudtuk, mint a hat illetve nyolc évig tanult németet és latint” – írta az intézet egykori tanulója.⁶³

Az *olasz nyelv* tanításával a V. K. M. 87.176/1925. V. sz. rendeletével dr. Vittorio Santoliti bízta meg, olasz királyi állami tanárt, aki tanítását az 1925/26-os tanévben kezdte meg. Őt váltotta 1928/29-től 1932/33-ig dr. Gianola Albert, ugyancsak olasz királyi állami tanár, a szegeedi egyetem olasz lektora.⁶⁴

A *gyorsírást* korábban vezették be kötelező tárgyként, az

1938. március 6.

A Széchenyi Önképző Kör e napon adta elő a Városi Színházban Tordai Ányos: Szent István király és Imre királyfi c. darabját. (Az előadást május 15-én másodszor is bemutatták. Tordai /i-vel/ Ányos a ma ifjúságának nem sokat mondhat. Irodalomtörténész, pap, rendfőnök, igazgató; ifjúsági színműveket írt. E darabját 1930-ban. Élt: 1879–1938. január 17.)

1938. május 14.

Átmenetileg – 1939. február 16-ig – a későbbi (és már volt) miniszterelnök: Teleki Pál vette át a kultusztárcát Hóman Bálinttól, de miniszterelnöksége kezdetén visszaadta.

1938. május 19.

Az iskola zenekara – története folyamán – a legerősebbé vált. E napon intézeti versenyen – oszthatatlan elismeréssel – játszották Schubert befejezetlen h-moll szimfóniáját. Felléptek az Önképzőkör Tordai-darabjának bemutatásakor is, akkor Erkel: Hunyadi László c. operájának nyitányát játszották.

1938. május 25.

E napon kezdődtek
meg Budapesten
a XXXIV.
Eucharisztikus
Kongresszus
ünnepségei.
A Klauzál gimnázium
ifjúsága a tanév
folyamán több
„tettel” is kapcsolo-
dott ehhez. Részt
vettek szeptember 26-
án a csanádi
egyházmegyei
eucharisztikus
ünnepségeken. Május
21-én ünnepélyes
szentmise volt, majd
a budapesti
ünnepségeken 55
tanuló vehetett részt,
vitéz Bakonyi Imre
vezetésével.

1938. május 29.

Elfogadják az 1938.
XV. tc.-et,
„a társadalmi
és gazdasági élet
egyensúlyának
hatályosabb
biztosításáról”, azaz:
az ún. első
zsidótörvényt.
Az iskolára nincs
hatással:
dr. Löwy Emil
izraelista hitoktató
zavartalanul
végezhetette munkáját.

1937/38.

Gazdag volt
az Árpád Sportkör
évi munkája.
A működő
szakosztályok: torna,
atlétika, labdarúgó,
kosárlabda,
vízipóló(!), úszó,
célövő, birkózó,

1934. évi törvény azt csak rögzítette. A minisztertanács ugyanis az 1929. évi december hó 6-án tartott ülésén hozott határozatával kimondta, hogy a gyorsírást az összes hazai középiskolákban kötelező tárgyként kell bevezetni. Ezt tette közzé a kultuszminiszter 1932-ben. „A gyorsírás-tanítás ellátásáról akként gondoskodott, hogy Budapesten 1932. évi június hó 27-től kezdődőleg négyhetes gyorsírási tanfolyamot rendezett, amelyen (értsd: a Klauzálból) dr. Ebner János és dr. Szegárdy József tanárok vettek részt.”⁶⁵

Kötelező tárgyként szerepelt még az *egészségtan*, amit hol a 7., hol a 8. osztályban tanítottak (általában az iskolaorvos látta el e feladatot, óraadóként), a II. világháború kitörése után az 1942/43-as évtől a *honvédelem* (honvédelmi ismeretek). Részt vett a Klauzál egy kísérletben is, a *kémiai és természetrajzi munkáltató oktatásban*. Ennek az volt az előzménye, hogy 1931/32-ben néhány budapesti iskolában kísérletképpen munkáltató oktatást vezetett be a miniszter, és „Mivel az eddigi tapasztalatok kedvező eredményről tanúskodtak, a nagymélt. V. K. M. a 33466/1932. V. sz. alatt elrendelte e módszernek néhány vidéki iskolában való bevezetését is. E célra a szegedi állami Klauzál Gábor reál-gimnáziumot jelölte ki, ahol dr. Márton György... tanárt bízta meg a természetrajzi munkáltató oktatás bevezetésével... A munkáltató oktatás célja az, hogy a tanulókat öntevékenységre serkentsük s ily módon elértjük azt, hogy a tananyag-
nak erre alkalmas részleteit önmunkásságuk útján sajátítsák el, miáltal bizonyára mélyebb betekintést fognak nyerni ezekbe a tantárgyakba, mint amikor tisztán appercipiálás útján kell megszerezniök ismereteiket. A munkáltató órák számát 10-ben állapította meg a Minisztérium.”⁶⁶

A *rendkívüli tárgyak* évenként változtak, de a legtöbbször a következők voltak: német, olasz, francia társalgás, művészeti rajz, fizika-, vegytani gyakorlat, vívás, biológia, ábrázoló geometria.

„A jóhírű, szigorú iskolának” – ahogy az előbb említett volt diák jellemezte a Klauzált (1.63. jelzet!) *tanulója* az lehetett, akit felvettek. Az I. világháború után az első osztályba jelentkezőknek felvételi vizsgát kellett tennie, 1924/25-ös tanévtől csak jelentkeznie kellett. A felvételi írásbeliből és szóbeliből állt. „Az írásbeli vizsgát tárgya egy magyar nyelvi olvasmány szövegének leírása tollbamondás után; a szóbeli vizsgáté pedig: a) magyar nyelvből: valamely a vizsgálaton olvasott, rövidebb olvasmány tartalmának előadása s az olvasmány szövegében előforduló legegyszerűbb nyelvtani jelenségek felismerése; b) a számtanból: a négy alapművelet egész számokkal 1000-ig, az egyszerű egy biztos tudása s a fejszámolásban való ügyesség és gyorsaság puhatólása.”⁶⁷

1924/25-től (illetve 1934/35-től) pedig: „26. paragrafus.: A középiskola első osztályába csak az vehető fel, aki valamely nyilvános jogú elemi népiskola negyedik osztályát sikerrel végezte és

